

ONDERZOEK NAAR DE KOSTPRIJS VAN MELK EN DE RENTABILITEIT
VAN DE MELKPRODUCTIE VOOR DE PERIODE
NOVEMBER 1952 - NOVEMBER 1953

INHOUD

I. Samenvatting	blz. II
II. Methode en basisgegevens	1
III. Gedetailleerde resultaten weidebedrijven	4
IV. Gedetailleerde resultaten gemengde zandbedrijven	6
Bijlage I: Overzicht van de bedrijfsresultaten van de onderzochte weidebedrijven over de boek-jaren 1951/52, 1950/51, 1949/50 en 1948/49	9
Bijlage II: Toelichting op de berekening van de kostprijs van melk, welke voor het jaar 1952/53 onder normale productie-omstandigheden in de voornaamste weidegebieden kan worden verwacht	18

De in dit rapport verzamelde gegevens zijn getoetst aan het oordeel van een Commissie van Advies. Deze commissie was als volgt samengesteld:

Ir Th.C.J.M. Rijssenbeek (Voorzitter), Directeur van het
Veeteeltwezen, 's-Gravenhage;
Jac. Blom, Veehouder, St. Pancras (N.H.);
J. Bruyne, Veehouder, Weesperkarspel;
Dr Ir H.J. Frankena, Inspecteur Weide- en Voederbouw, Wageningen;
J. Lageveen, Algemene Nederlandse Agrarische Bedrijfsbond, Utrecht;
J. Loonen, Landbouwer, Venray (L.);
N.J.W. Olieman, Veehouder, Leidschendam (Z.H.);
Dr Ir C. Schiere, Directeur van de Kaas-, Boter- en Melkproducten-
contrôlestations te Utrecht en Den Haag,
's-Gravenhage;
W. Tijssma, Veehouder, Workum (Fr.).

De Commissie kon zich in het algemeen verenigen met de inhoud van het rapport. De verantwoordelijkheid hiervoor berust bij het Landbouw-Economisch Instituut.

Samengesteld o.l.v.
Ir H. Dijkstra
Ir J.F. van Riemsdijk

's-Gravenhage, 30 September 1952

De Directeur,

J. Horring
(Dr J. Horring)

I. SAMENVATTING

1. De gebieden

Naast de berekeningen voor de weidebedrijven bevat dit rapport tevens de resultaten van de berekeningen voor de gemengde bedrijven op de zandgronden, welke ontleend zijn aan rapport no 171.

De volgende weidegebieden zijn in dit rapport vertegenwoordigd:

Friesland I	:	het kleiweidegebied in Friesland
Friesland II	:	het veenweidegebied in Friesland
Noordholland I	:	het kleiweidegebied in Noordholland
Noordholland II	:	het veenweidegebied in Noordholland ten Noorden van het IJ
Noordholland III	:	het weidegebied in Noordholland ten Z.O. van Amsterdam
Utrecht I	:	het N.W. weidegebied in Utrecht en het Eemland (consumptie-melkbedrijven)
Zuidholland I	:	Rijnland en Delf- en Schieland (consumptie-melkbedrijven)
Zuidholland II	:	de Krimpenerwaard (zelfkazende bedrijven)

2. De uitkomsten van de berekeningen

Hieronder volgt een overzicht van de uitkomsten van de berekeningen. Volledigheidshalve zijn ook de resultaten van het onderzoek over de vorige twee jaar gegeven.

KOSTPRIJS MELK PER 3,5 KG MELKVET (Gld)

Weidebedrijven	Rapport no	Friesland		Noordholland			Utrecht		Zuidholland	
		I	II	I	II	III	I		I	II
Voorcalculatie										
1950/1951 1)	148	14,30		15,20	-	-	-		16,30	16,90
1951/1952 1)	158	15,80		16,60	-	-	-		19,10	20,00
1952/1953	170	15,70	13,30	15,70	17,60	18,20	17,40		18,30	19,80
Gemengde zandbedrijven	Rapport No	Friesland De Wouden		Drente	Overijssel 2)		De Graafschap		Noordbrabant 7-10 ha 10-15 ha	
Voorcalculatie										
1950/1951 1)	147	15,50	-	-	17,40	-	-		17,20	
1951/1952 1)	159	18,50	-	-	19,60	-	-		19,00	
1952/1953	171	19,10	20,10	21,50	18,90				19,30	19,10

Bij de beoordeling van deze cijfers dient men er rekening mede te houden, dat de kostprijzen per 3,5 kg melkvet niet de juiste basis voor de vergelijking van de kostprijzen in de verschillende gebieden vormen. Bij deze berekening is namelijk geen rekening gehouden met de waarde van de vetvrije droge stof in de melk. Het is niet mogelijk afzonderlijke kostprijzen voor melkvet en vetvrije droge stof te berekenen. Indien voor de vetvrije droge stof een waarde van f.5,50 resp. f.7,- per 100 kg melk wordt aangenomen, resulteren daaruit de volgende kostprijzen per 3,5 kg melkvet:

KOSTPRIJS PER 3,5 KG MELKVET BIJ EEN BEPAALDE GRONDPRIJS

Weidebedrijven	Friesland		Noordholland			Utrecht	Zuidholland	
	I	II	I	II	III	I	I	II
a) Bij een grondprijs van f.5,50 per 100 kg melk	10,90	13,30	10,70	12,30	12,80	11,90	12,90	14,40
b) Bij een grondprijs van f.7,- per 100 kg melk	9,50	12,00	9,30	10,90	11,30	10,40	11,40	12,90
Gem. Zandbedrijven	Friesland De Wouden		Drente	Overijssel		Gelderland De Graafsch.	Noordbrabant 7-10 ha 10-15 ha	
a) Bij een grondprijs van f.5,50 per 100 kg melk	14,20		15,00	16,10		13,70	13,90	13,70
b) Bij een grondprijs van f.7,- per 100 kg melk	12,90		13,60	14,70		12,30	12,40	12,30

- De kostprijzen per 3,5 kg melkvet stemmen niet overeen met de in de aangehaalde rapporten gevonden kostprijzen. De bovenvermelde kostprijzen zijn nl. omgerekend op het niveau, waarop zij zouden hebben gelegen, indien voor de jaren 1950/51 en 1951/52 dezelfde methode van vetbepaling van de melk zou hebben gegolden als voor 1952/1953.
- Voor 1950/1951: Oost-Overijssel, voor de beide andere jaren Oost- + West-Overijssel.

3. Vergelijking van de voorcalculatie voor 1952/53 met die voor 1951/52 (rapporten 158 en 159).

De verschillen tussen de bovengenoemde voorcalculaties zijn als volgt te analyseren.

a. Weidebedrijven

		Friesland		Noordholland		Zuidholland			
		I + II		I + II		I		II	
		Voorcalc.		Voorcalc.		Voorcalc.		Voorcalc.	
		51/52	52/53	51/52	52/53	51/52	52/53	51/52	52/53
1. Melkproductie	kg/ha	4.551	4.536	5.023	4.951	6.156	5.968	5.476	5.443
2. "	kg/koe	4.100	4.085	4.100	4.110	3.800	3.850	3.700	3.780
3. Melkveebezetting	st/ha	1,11	1,11	1,225	1,205	1,62	1,55	1,48	1,44
4. Vetgehalte(oude meth.)	%	3,97	4,01	3,74	3,80	3,56	3,62	3,55	3,58
5. Bruto-kosten	gld/ha	1.166	1.166	1.223	1.205	1.421	1.362	1.355	1.350
6. Tot.aftrekposten	gld/ha	365	305	351	330	247	249	267	268
7. " netto-kosten	gld/ha	801	861	872	875	1.174	1.115	1.088	1.082
Verschil in netto-kosten ¹⁾									
8. Totaal verschil	gld/ha	+ 60		+ 3		- 61		- 6	
9. Invloed prijswijz.	gld/ha	+ 44		+ 25		+ 1		+ 35	
10. Invloed hoev.wijz.	gld/ha	+ 16		- 22		- 62		- 41.	

1) + betekent dat de voorcalc. 52/53 hoger uitkomt.

Uit bovenstaande gegevens volgt, dat de melkproductie per ha voor 1952/53 in doorsnee iets lager is aangehouden dan voor 1951/52. Tegenover deze daling staat echter een stijging van het vetgehalte van ongeveer gelijke orde van grootte. De daling van de melkproductie per ha hangt samen met de verlaging van de melkveebezetting t.o.v. 1951/52. De melkproductie per koe is over het geheel iets verhoogd t.o.v. het voorgaande jaar.

De totale bruto-kosten vertonen geen grote verschillen, hoewel meerdere kostenbestanddelen iets zijn gestegen t.o.v. 1951/52. De stijging dezer kosten wordt genivellend door de daling van de post veevoer, welke voortvloeit uit het verminderde krachtvoerconsumptie. Op blz. 21 is nader aangegeven welke invloed de sterke verlaging van het krachtvoergebruik in het boekjaar (nacalc.) 1951/52 heeft gehad op de thans voor 1952/53 aangehouden hoeveelheden.

De aftrekpost voor omzet en aanwas rundvee en overige opbrengsten vertoont in Friesland en Noordholland een daling t.o.v. 1951/52; in de andere gebieden is er geen verschil tussen de beide calculaties.

Het verschil in netto-kosten tussen de beide voorcalculaties is gesplitst in een deel, dat veroorzaakt is door het verschil in prijsniveau van voorcalculatie 52/53 t.o.v. 51/52 en een deel, dat kan worden teruggevoerd op verschil in hoeveelheden van kostenbestanddelen en bijproducten. Deze splitsing is gemaakt door de

voorcalculatie 1951/52 om te rekenen op het voor 1952/53 aangehouden prijspeil en deze te vergelijken met de oorspronkelijke voorcalculatie voor 1951/52 en die voor 1952/53. De invloed van prijs- en hoeveelheidsverschillen is in bovenstaande tabel aangegeven. Aangaande de hoeveelheidsverschillen bij enkele afzonderlijke posten, zij nog het volgende vermeld.

In Friesland I en in Zuidholland I is een verschil in de loonpost naar voren gekomen; in Friesland I is deze post in de voorcalculatie 1952/53 lager, in Zuidholland I daarentegen hoger dan in de omgerekende voorcalculatie 1951/52. In beide gevallen is het verschil veroorzaakt door wijziging in de bedrijfskeuze.

Zoals reeds is opgemerkt, toont ook de post veevoer verschillen (1952/53 lager dan 1951/52); op blz. 21 zijn deze verschillen nader gemotiveerd.

De post meststoffen is t.o.v. 1951/52 verhoogd, hoofdzakelijk door een verhoging van de stikstofbemesting (zie blz. 28). Verder kan nog worden gewezen op het verschil in de post ziektebestrijding en dekgelden, welke eveneens in 1952/53 hoger is. De ontwikkeling van deze post is nader aangegeven op blz. 33. Ten aanzien van de aftrekpost voor bijproducten doen zich ook verschillen in hoeveelheid voor. De daling van de post omzet en aanwas rundvee in Friesland en de stijging in Noordholland II en Zuidholland is ten dele toe te schrijven aan verschillen tussen de aan- en verkopen van dieren uit de diverse categoriën, de kwaliteiten en de aantallen (zie blz. 32 en 35).

De invloed van de hoeveelheidsverschillen tussen de voorcalculaties 1951/52 en 1952/53 op de kostprijs per 3,5 kg melkvet is af te leiden uit onderstaande gegevens.

KOSTPRIJS IN GLD PER 3,5 KG MELKVET (NIEUWE VETBEPALING)

	Friesland		Noordholland		Zuidholland	
	I	II	I	II	I	II
Voorcalculatie 1952/53	15,70	18,30	15,70	17,60	18,30	19,80
Voorcalculatie 1951/52 (omgerekend)	16,00	17,30	15,80	18,60	19,40	20,70

b. Gemengde bedrijven

		Friesl. Wouden		Overijssel		N. Brabant I		N. Brabant II	
		Voorcalc.		Voorcalc.		Voorcalc.		Voorcalc.	
		51/52	52/53	51/52	52/53	51/52	52/53	51/52	52/53
1. Melkproductie	kg/ha	4.780	4.969	4.235	4.356	4.180	4.370	3.950	3.990
2. Melkproductie	kg/koe	3.950	3.975	3.650	3.600	3.800	3.800	3.800	3.800
3. Melkveebezetting	st/ha	1,21	1,25	1,16	1,21	1,10	1,15	1,04	1,05
4. Vetgehalte(oude meth.)	%	3,97	4,04	3,65	3,70	3,59	3,65	3,67	3,64
5. Bruto-kosten	gld/ha	1.317	1.353	1.234	1.326	1.244	1.330	1.154	1.192
6. Tot. aftrekposten	gld/ha	332	278	388	357	428	467	402	413
7. Tot. netto-kosten	gld/ha	985	1.075	846	969	816	863	752	779
Verschil in netto-kosten ¹⁾									
8. Totaal verschil	gld/ha	+ 90		+ 123		+ 47		+ 27	
9. Invloed prijswijz.	gld/ha	+ 36		+ 44		+ 56		+ 44	
10. Invloed hoev. wijz.	gld/ha	+ 54		+ 79		- 9		- 17	

1) + betekent dat de voorcalculatie 52/53 hoger uitkomt.

Bij de gemengde bedrijven is de melkproductie per ha voor 1952/53 hoger geraamd dan voor 1951/52. De melkproductie per koe is voor beide jaren praktisch gelijk gehouden, de veebezetting is in alle gebieden verhoogd t.o.v. 1951/52. Bovendien is het vetgehalte t.o.v. 1951/52 verhoogd.

Tegenover deze hogere opbrengsten staan in alle gebieden hogere bruto-kosten. Uit de verschillen tussen de afzonderlijke kostenbestanddelen is afgeleid dat praktisch alle posten een verhoging tonen. Slechts de post veevoeder toont een daling t.o.v. 1951/52 voor de gebieden Friesland-Wouden en Noordbrabant II. In Overijssel en Noordbrabant I heeft ook deze post t.o.v. 1951/52 een verhoging ondergaan.

De aftrek voor bijproducten is voor Friesland en Overijssel verlaagd t.o.v. 1951/52, voor de beide andere gebieden echter verhoogd.

Het verschil in netto-kosten tussen de beide voorcalculaties is ook hier gesplitst in een prijs- en een hoeveelheidselement, zoals in bovenstaande tabel is aangegeven. Over de hoeveelheidsverschillen bij enkele afzonderlijke posten kan het volgende worden gezegd.

De loonpost is in alle gebieden gestegen ten gevolge van wijzigingen in bouwplan en veebezetting. De post veevoer in de voorcalculatie 1952/53 is t.o.v. 1951/52 in de gebieden Friesland en Noordbrabant lager, ondanks stijging van de veebezetting. In de andere gebieden is voor 1952/53 per dier evenveel of slechts iets minder veevoeder in rekening gebracht dan in 1951/52, dus per ha iets meer, daar de veebezetting verhoogd is.

In alle gebieden is de bemesting, met name stikstof, t.o.v. 1951/52 verhoogd. Hetzelfde geldt t.a.v. de post ziektebestrijding en dekgelden.

De aftrekpost voor bijproducten vertoont voornamelijk verschillen voor omzet en aanwas rundvee. De verlaging in Friesland en Overijssel en de verhoging voor de beide gebieden in Noordbrabant zijn ook voor dit bedrijfstype ten dele toe te schrijven aan verschillen tussen de aan- en verkopen uit de diverse categorieën vee, de kwaliteiten en de aantallen.

De invloed van de verschillen met een hoeveelheidskarakter, welke zich voordoen tussen de voorcalculaties 1951/52 en 1952/53, op de kostprijs per 3,5 kg melkvet volgt uit onderstaande gegevens.

KOSTPRIJS IN GLD PER 3,5 KG MELKVET (NIEUWE VETBEPALING)

	Friesland (Wouden)	Overijssel	Noordbrab. I	Noordbrab. II
Voorcalculatie 1952/53	19,10	21,50	19,30	19,10
" 1951/52 (omgerekend)	19,20	20,50	20,50	19,50

4. De verschillen tussen de voorcalculatie 1951/52 en de nacalculatie 1951/52.

Versillen tussen deze twee berekeningen kunnen door allerlei factoren worden veroorzaakt. In de eerste plaats hebben de berekeningen betrekking op een verschillende periode, de nacalculatie geldt voor Mei-Mei en de voorcalculatie van November-November. De voorcalculatie is afgestemd op de kosten en opbrengsten welke men onder normale verhoudingen mag verwachten. Het in deze kosten en opbrengsten verdisconteerde prijspeil berust echter op ramingen voor een toekomstige periode. De nacalculatie daarentegen heeft betrekking op gerealiseerde kosten en opbrengsten over een jaar dat in verschillende opzichten abnormale verhoudingen tussen kosten en opbrengsten zal tonen. Dit geldt zowel t.a.v. de hoeveelheden der benodigde productiemiddelen als van de opbrengsten in natura. Ook zullen de in een bepaald jaar geldende prijzen meer of minder afwijken van de tevoren geraamde.

De beschikbare gegevens laten niet toe de invloed van bovengenoemde factoren in voldoende mate te beoordelen. Ook een beschrijving van de detailverschillen wordt hier achterwege gelaten, daar deze in bijlage II bij de verschillende kostenbestanddelen reeds gegeven is.

De verschillen in kostprijs per 3,5 kg melkvet tussen de voorcalculatie 1951/52 en de nacalculatie 1951/52 zijn samengevat in onderstaande tabel.

KOSTPRIJS IN GLD PER 3,5 KG MELKVET

Weidebedrijven	Friesland I + II	Noordholland I + II	Zuidholland	
			I	II
Voorcalc. 51/52 1)	15,50	16,20	18,70	19,60
Nacalc. 51/52 3)	15,10	15,40	17,-	18,80
Gemengde bedrijven	Friesland De Wouden	Overijssel	Noordbrabant	
			I	II
Voorcalc. 51/52 2)	18,20	19,20	19,00	18,20
Nacalc. 51/52 3)	18,20	21,-	19,20	19,20

- 1) Volgens rapport 158, vetgehalte op basis van oude bepalingmethode.
- 2) Volgens rapport 159, vetgehalte op basis van oude bepalingmethode.
- 3) Vetgehalte tot 1 Jan. '52 volgens oude, daarna volgens de nieuwe methode.

II. METHODE EN BASISGEGEVENS

1. Weidebedrijven

Daar thans van een voldoende aantal bedrijven gegevens beschikbaar zijn over 4 jaren is de voorrecalculatie 1952/53 niet - zoals tot dusver gebruikelijk - in hoofdzaak gebaseerd op de resultaten van het laatste boekjaar (nagcalculatie 1951/52); deze keer zijn tevens de uitkomsten van de boekhoudingen over 1948/49, 1949/50 en 1950/51 in aanmerking genomen. Deze werkwijze houdt in, dat de kosten in verdere mate zijn genormaliseerd dan in vorige jaren geschiedde. Gebruik makend van de gegevens van de laatste jaren zijn ook de opbrengsten genormaliseerd.

De volgende aantallen bedrijven hebben in deze jaren aan het onderzoek deelgenomen. In dit staatje is tevens de gemiddelde bedrijfsgrrootte vermeld.

Boekjaar	Friesland				Noordholland						Utrecht		Zuidholland			
	I		II		I		II		III		I		I		II	
	Aan-tal	Opp. ha	Aan-tal	Opp. ha	Aan-tal	Opp. ha	Aan-tal	Opp. ha	Aan-tal	Opp. ha	Aan-tal	Opp. ha	Aan-tal	Opp. ha	Aan-tal	Opp. ha
1948/49	31	25,2	64	23,4	25	19,2	19	17,4	-	-	-	-	31	19,8	38	16,6
1949/50	35	24,5	65	23,6	29	17,0	30	16,2	-	-	-	-	33	19,6	39	16,8
1950/51	43	21,9	44	22,0	34	16,5	30	15,3	-	-	-	-	34	18,9	39	16,7
1951/52	37	20,7	45	20,5	26	16,4	29	15,6	20	15,6	19	17,7	32	17,0	35	16,7

Zoals uit bovenstaand staatje blijkt, zijn de groepen niet elk jaar even groot. Bovendien hebben niet steeds dezelfde bedrijven aan het onderzoek deelgenomen.

Ten einde na te gaan, hoe groot de invloed van deze wisselingen op de kostprijs is geweest, is op basis van de gegevens van de nagcalculaties over 1950/51 en 1951/52, de kostprijs van die bedrijven, welke zowel in 1950/51 als in 1951/52 hebben meegedaan, vergeleken met het gemiddelde van de gehele groep in de desbetreffende boekjaren.

GEMIDDELDE KOSTPRIJS (NAGCALCULATIE) VAN DIE BEDRIJVEN, WAARVAN OVER BEIDE JAREN GEGEVENS BESCHIKBAAR ZIJN, IN % VAN DE GEMIDDELDE KOSTPRIJS VAN ALLE BEDRIJVEN IN 1950/51 RESP. 1951/52

		Aantal	1950/51	1951/52
Friesland	I	26	98	99
	II	35	99	97
Noordholland	I	24	98	102
	II	24	101	100
Zuidholland	I	18	98	101
	II	28	101	101

Uit deze cijfers blijkt, dat de invloed van de wisseling in de bedrijven zeer gering is. Hierbij dient nog te worden bedacht, dat door de normalisatie van de voorrecalculatie o.a. deze invloed dient te worden weggenomen. In hoeverre dit is gelukt, kan niet worden nagegaan.

Over de aantallen bedrijven kan nog worden opgemerkt, dat in elke groep het aantal bedrijven van grote invloed is op de betrouwbaarheid van het gemiddelde. Het is gebleken, dat een aantal van 20 een behoorlijk betrouwbaar gemiddelde oplevert (wanneer de groep uit eenzelfde type bedrijven bestaat en derhalve kan worden beschouwd als een uniforme groep). Bij uitbreiding van 20 tot 40 bedrijven neemt de betrouwbaarheid nog wel toe, maar in veel mindere mate dan van 10 tot 20. Wordt het aantal uitgebreid tot meer dan 40, dan neemt de betrouwbaarheid maar zeer weinig meer toe. Hieruit volgt, dat er in ieder geval naar moet worden gestreefd het aantal bedrijven per groep op 20 te stellen (wat ook gelukt is), maar dat een aantal van 35 - 40 het meest wenselijk zou zijn. In Noordholland en Utrecht zal daarom aan de uitbreiding aandacht moeten worden besteed.

Voorts is gebleken, dat de frequentieverdeling van de kostprijzen van de nacalculatie niet symmetrisch is, die van hun logaritmen echter wel. Laatstgenoemde heeft de klokvorm van de zgn. Gauss-verdeling, ook wel normaal-verdeling genoemd, en moet dus worden beschouwd als een logaritmische normaalverdeling. Dit wil zeggen, dat voor een onderlinge vergelijking van de gebieden niet gebruik moet worden gemaakt van het rekenkundig gemiddelde der kostprijzen, maar van het rekenkundig gemiddelde van hun logaritmen. Dit gemiddelde valt echter dan samen met de mediaan of midden, het punt waarboven en waaronder 50% van de waarnemingskostprijzen liggen. De standaardafwijking van de logaritmische mediaan, uitgedrukt in % daarvan, geeft nu een indruk omtrent de betrouwbaarheid van de waargenomen mediaan-waarden van de kostprijs-per bedrijf, welke laatste ook wel mediane kostprijs kan worden genoemd en daardoor ook van het rekenkundig gemiddelde.

STANDAARDAFWIJKING VAN DE LOGARITHME VAN DE MEDIANE KOSTPRIJS, UITGEDRUKT IN % DAARVAN. (NACALCULATIE 1951/1952)

Friesland	I	2,2%	Noordholland	III	2,6%
	II	1,8%	Utrecht	I	2,9%
Noordholland	I	2,8%	Zuidholland	I	1,8%
	II	1,3%		II	1,3%

Ten aanzien van de pachten moet worden opgemerkt, dat (zoals gebruikelijk) voor de voorcalculatie gebruik is gemaakt van de pachtbedragen, zoals die in 1951/52 op de pachtbedrijven zijn betaald, resp. voor de eigenaarsbedrijven in rekening zijn gebracht. Hoewel zich in de naaste toekomst ongetwijfeld een stijging van de pachten zal voordoen, is geen poging gedaan deze verhoging voor het komende jaar te benaderen. Het is nl. de vraag in hoeverre de pachtverhoging als kostenelement moet worden beschouwd, daar de pacht mede afhankelijk is van de rentabiliteit van de bedrijven. Deze hangt o.a. weer af van de prijzen van de eindproducten, welke niet gelijk behoeven te zijn aan de prijzen, welke op basis van het kostprijsrapport worden vastgesteld.

Getracht is na te gaan welke pacht door de Grondkamers voor grond en gebouwen van gemiddelde kwaliteit als hoogst toelaatbaar wordt beschouwd. Uiteraard was het moeilijk hiervoor concrete gegevens te verkrijgen. Het blijft dan ook de vraag in hoeverre de verkregen gegevens van toepassing zijn op de bedrijven, welke als basis voor de kostprijsberekeningen hebben gediend. De volgende normen kunnen als richtlijn dienen.

	Friesland		Noordholland			Utr.	Zuidholland	
	I	II	I	II	III	I	I	II
Pacht voor onbehuisd land	145	105	141	104	117	98	108	104
Toeslag voor bedrijfsgebouwen	8	9	31	32	32	16	20	20
Totaal	153	114	172	136	149	114	128	124

Deze bedragen gelden per ha kadastrale maat en moeten dus nog iets worden verhoogd om vergelijkbaar te zijn met de op blz. 4 weergegeven bedragen, welke gelden per ha gemeten maat. Uit deze cijfers zou blijken, dat in verschillende gebieden nog een niet onbelangrijke stijging mogelijk is.

Ter verduidelijking volgt hieronder een overzicht van de invloed van een stijging van de pacht van f. 10,- per ha gemeten maat op de kostprijs van de melk.

INVLOED VAN EEN WIJZIGING IN DE PACHT VAN f.10,- PER HA
(GEMETEN MAAT) OP DE KOSTPRIJS PER 3,5 KG
MELKVET

Friesland	I	f. 0,18
	II	" 0,21
Noordholland	I	" 0,18
	II	" 0,21
	III	" 0,18
Utrecht	I	" 0,23
Zuidholland	I	" 0,17
	II	" 0,18

2. Gemengde bedrijven op zandgrond

In rapport no 171 van het L.E.I. zijn de waarschijnlijke kostprijzen van de voornaamste landbouwproducten op het gemengde zandbedrijf voor het jaar 1952/53 berekend.

De basisgegevens voor de kostprijsberekening van melk zijn ontleend aan de bedrijfsboekhoudingen van enkele groepen gemengde zandbedrijven, in hoofzaak van het boekjaar 1951/52.

Naast een berekening van de kostprijs van melk zijn in dit rapport tevens de kostprijzen van de voornaamste akkerbouwproducten, varkensvlees en eieren vermeld. Als sluitstuk op de uitgevoerde kostprijsberekeningen is de waarschijnlijke rentabiliteit voor enkele typen gemengde zandbedrijven voor het jaar 1951/52 berekend. Hierdoor is de mogelijkheid geschapen de berekende kostprijs van melk te beoordelen binnen het kader van het gehele bedrijf. Een beknopte toelichting op de kostprijsberekening van melk en de rentabiliteitsberekening voor het gemengde zandbedrijf wordt gegeven onder IV blz. 6. Beide berekeningen zijn ontleend aan rapport no 171.

Hieronder volgt een overzicht van de gebieden, het aantal bedrijven, de grootteklassen, de gemiddelde bedrijfsgrootte en het percentage bouwland van de groepen bedrijven, waarvoor de kostprijs van melk over het boekjaar 1951/52 werd berekend.

	Aantal bedrijven	Grootte- klasse	Gem. bedr. grootte	Percentage bouwland
Friesland, de Wouden	23	7-15 ha	9,6 ha	10%
Drente	22	10-15 "	13,5 "	46%
Overijssel	33	7-15 "	9,6 "	32%
Gelderland, de Graafschap	21	7-10 "	7,6 "	43%
Noordbrabant 7-10 ha	32	7-10 "	8,8 "	50%
Noordbrabant 10-15 ha	30	10-15 "	12,3 "	48%

III. GEDETAILLEERDE RESULTATEN WEIDEBEDRIJVEN

De volgende staten geven een gedetailleerd overzicht van de berekeningen.

VOORCALCULATIE 1952/53

WEIDEBEDRIJVEN

OVERZICHT VAN DE GEDETAILLEERDE KOSTEN EN OPBRENGSTEN PER HA IN VERSCHILLENDE WEIDEGEBIEDEN VOOR HET
BOEKJAAR NOVEMBER 1952 - NOVEMBER 1953

Provincie	Friesland		Noordholland			Utrecht	Zuidholland	
Gebied	I	II	I	II	III	I	I	II
1. a. Loon	61d	61d	61d	61d	61d	61d	61d	61d
b. Sociale lasten	358	341	416	381	421	343	390	361
	71	68	83	76	84	68	78	72
Subtotaal	429	409	499	457	505	411	468	433
2. Veevoeder								
a. Krachtvoer	152	166	142	139	175	166	177	233
b. Melkproducten	65	64	49	47	56	41	42	48
c. Ruwvoer en stro	80	81	89	103	151	50	267	148
d. Weidegeld	4	8	2	2	7	1	7	6
Subtotaal	301	319	282	291	389	258	493	435
3. Meststoffen								
a. Stikstof	55	50	77	43	24	34	47	53
b. Fosforzuur	15	24	23	24	15	20	12	20
c. Kali	1	12	6	2	3	9	5	8
d. Overige meststoffen	3	5	9	5	9	11	14	44
Subtotaal	74	91	115	74	51	74	78	125
4. Pacht	135	110	134	106	114	103	108	115
5. Onderhoud gebouwen voor rekening pachter	21	19	8	9	10	10	17	23
6. Kosten werktuigen	86	82	63	72	58	54	58	78
7. Rente levende inventaris	57	54	61	54	53	53	59	58
8. Ziektebestrijding en dekgelden	33	27	48	40	32	29	35	30
9. Overige kosten	38	33	48	33	35	40	37	45
10. Heffingen op de afgeleverde melk	7	7	8	7	8	7	9	8
Subtotaal 4 t/m 10	377	332	370	321	316	296	323	357
Bruto-kosten per ha	1181	1151	1266	1143	1261	1039	1362	1350
11. Omzet en aanwas rundvee	292	261	304	251	235	242	222	255
12. Overige opbrengsten	35	22	70	37	31	50	27	13
Totaal aftrek	327	283	374	288	266	292	249	268
Netto-kosten per ha	854	868	892	855	995	747	1113	1082
13. Melkproductie per ha	4782 kg	4290 kg	5220 kg	4683 kg	5396 kg	4288 kg	5968 kg	5443 kg
14. Aantal melkkoeien per ha	1,12	1,10	1,20	1,21	1,42	1,25	1,55	1,44
15. Melkproductie per koe	4270 kg	3900 kg	4350 kg	3870 kg	3800 kg	3430 kg	3850 kg	3780 kg
16. Vetgehalte	4,00%	3,86%	3,81%	3,64%	3,53%	3,50%	3,55%	3,51%
17. Melkvetproductie per ha	191,3 kg	165,6 kg	198,9 kg	170,5 kg	190,5 kg	150,1 kg	211,9 kg	191,0 kg
18. Kostprijs per 100 kg melk	17,90	20,20	17,10	18,30	18,40	17,40	18,60	19,90
19. Kostprijs per 3,5 kg melkvet	15,70	18,30	15,70	17,60	18,20	17,40	18,30	19,80
20. Winst per ha bij een jaarprijs van f.20,- per 3,5 kg melkvet 2)	227	77	235	113	94	106	100	11 1)
21. Invloed van f.1,- prijswijziging per 3,5 kg melkvet op de winst per ha	53	45	55	47	52	41	59	53

1) De berekende winsten voor het gebied Zuidholland II zijn exclusief de winst op de verwerking van melk tot kaas.

2) De winst is berekend op basis van de totale melkproductie verminderd met de in de rundveesector vervoerde volle melk.

VOORCALCULATIE 1952/53

WEIDEDRIVEN

OVERZICHT VAN HET GEMIDDELD INKOMEN VAN DE BOER IN GULDENS
(INCL. ARBEIDSBELONING) VOOR HET BOEKJAAR
NOVEMBER 1952 - NOVEMBER 1953

Provincie	Friesland		Noordholland			Utrecht	Zuidholland	
Gebied	I	II	I	II	III	I	I	II
1. Gemiddeld aantal ha cultuurgrond ¹⁾	20,7 ha	20,5 ha	16,4 ha	15,6 ha	15,6 ha	17,7 ha	17,0 ha	16,7 ha
2. Inkomen per gemiddeld bedrijf bij een melkprijs van f.20,- per 3,5 kg melkvet								
a. Winst op melk	4699	1579	3854	1763	1466	1876	1700	184
b. Arbeidsbeloning van de boer ²⁾	3431	3431	3507	3736	3431	3573	3481	3362
Totaal inkomen van de boer uit melk	8130	5010	7361	5499	4897	5449	5181	3546
3. Idem per ha	393	244	449	353	314	308	305	212
4. Winst op nevenbedrijven								
a. Kaasbereiding	-	-	-	-	-	-	-	P.M.
b. Andere nevenbedrijven volgens boekhoudingen over n.a.c.a.l.c. 1951/52	104	164	984	359	733	248	663	2355
5. Idem per ha	5	8	60	23	47	14	39	141
6. Invloed van een prijswijziging van f. 1,- per 3,5 kg melkvet op de inkomsten van de boer	1097	923	902	733	811	726	1003	885
7. Idem per ha	53	45	55	47	52	41	59	53

- 1) Het gemiddeld aantal ha cultuurgrond heeft evenals de berekende inkomens uitsluitend betrekking op het gemiddelde van de in het onderzoek betrokken bedrijven.
- 2) De arbeidsbeloning voor de boer heeft betrekking op het gewaardeerde loon voor de uren, waarin hij handenarbeid verricht, vermeerderd met 19,3% sociale lasten. Het loon van de boer komt overeen met het loon van een vaste arbeider-veeverzorger, echter exclusief de loonsverhoging ingevolge de wachtgeld- en werkloosheidswet. Op blz.20 is het hier opgenomen bedrag berekend.

IV. GEDETAILLEERDE RESULTATEN GEMENGDE ZANDBEDRIJVEN
(ontleend aan L.E.I. rapport no 171)

1. Bij de beoordeling van de berekende kostprijzen van melk voor de gemengde zandbedrijven dient men in het oog te houden dat deze een min of meer betrekkelijk karakter dragen.
De onderlinge samenhang tussen de verschillende bedrijfsonderdelen van het gemengde zandbedrijf maakt een aantal kostenverdelingen noodzakelijk, welke een arbitrair karakter dragen. Deze noodzakelijkheid vloeit voort uit de bedrijfsstructuur en is niet te ondervangen.
In rapport no 171 zijn de noodzakelijke kostenverdelingen zo nauwkeurig mogelijk uitgevoerd, waardoor de absolute hoogte van de kostprijs van melk zo goed als mogelijk was, is benaderd. Dit neemt niet weg, dat de berekende kostprijzen voor het gemengde zandbedrijf steeds als een zo goed mogelijke benadering moeten worden gezien. In aansluiting aan en als sluitstuk op de in rapport no 171 berekende kostprijzen voor de belangrijkste producten werd een berekening gemaakt van de toekomstige rentabiliteit van enkele typen gemengde zandbedrijven. Aan deze rentabiliteitsberekening kleefte bovengenoemd bezwaar niet, aangezien de posten welke betrekking hebben op het zgn. interne verkeer tegen elkaar wegvallen. Deze rentabiliteitsberekeningen maken het mogelijk de berekende kostprijs van melk te beoordelen binnen het kader van de resultaten van het bedrijf als geheel.
2. De resultaten voor de gemengde zandbedrijven zijn samengevat in de navolgende staten.
Voor nadere gegevens zij verwezen naar rapport no 171.

Staat C

VOORCALCULATIE 1952/53

KOSTPRIJSBEREKENING MELK VOOR GEMENGDE ZANDBEDRIJVEN

OVERZICHT VAN WAARSCHIJNLIJKE KOSTEN EN OPBRENGSTEN PER HA-GRASLAND
EN VOEDERGEWASSEN EN DE KOSTPRIJS VAN MELK

VOOR HET JAAR

NOVEMBER 1952 - NOVEMBER 1953

	Fries- land de Wou- de	Drente 10-15 ha	Over- ijssel 7-15 ha	Graaf- schap 7-10 ha	N. Bra- bant 7-10 ha	N. Bra- bant 10-15 ha
1. Arbeidskosten	gld 567	gld 502	gld 547	gld 591	gld 535	gld 489
2. Veevoeder	318	383	331	401	343	287
3. Meststoffen	166	181	172	171	175	166
4. Pacht	87	53	65	72	60	60
5. Werktuigkosten	75	48	70	89	62	53
6. Rente levende inventaris	51	51	55	58	54	51
7. Ziektebestrijding en dek- gelden	35	46	33	41	33	28
8. Overige kosten	47	48	47	53	62	52
9. Heffing op afgeleverde melk	7	6	6	7	6	6
Bruto-kosten per ha	1353	1318	1326	1483	1330	1192
Aftrekposten						
10. Omzet en aanwas	255	295	282	374	331	296
11. Paardekosten v. neven- bedrijven	7	74	32	56	69	63
12. Stalmest voor marktbaar- gewassen	-	34	17	45	23	23
13. Diverse opbrengsten	16	41	20	42	44	31
Totaal aftrek	278	444	357	487	467	413
Netto-kosten per ha	1075	874	969	996	863	779
14. Melkproductie per ha	4969 kg	4039 kg	4356 kg	4978 kg	4370 kg	3990 kg
15. Aantal melkkoeien per ha	1,25	1,07	1,21	1,31	1,15	1,05
16. Melkproductie per koe	3975 kg	3775 kg	3600 kg	3800 kg	3800 kg	3800 kg
17. Gemiddeld vetgehalte	3,96%	3,76%	3,53%	3,70%	3,58%	3,57%
18. Melkvetproductie per ha	196,8 kg	151,9 kg	158,1 kg	184,2 kg	156,4 kg	142,4 kg
19. Kostprijs per 100 kg melk	21,60	21,30	22,20	20,00	19,70	19,50
20. Kostprijs per 3,5 kg melkvet	19,10	20,10	21,50	18,90	19,30	19,10

VOORCALCULATIE 1952/53

RENTABILITEITSOVERZICHT GEMENGDE ZANDBEDRIJVEN

	Fries- land, De Wouden	Drente	Over- ijssel	Gelder- land, De Graaf- schap	Noordbrabant	
					7-10 ha	10-15 ha
Grootte van het bedrijf	10,-	13,-	10,-	8,-	8,-	13,-
Grondgebruik in ha:						
a. Marktbaar gewassen	0,85	5,70	2,90	3,10	3,65	5,55
b. Voedergewassen (bieten)	0,15	0,30	0,30	0,30	0,35	0,70
c. Grasland	9,-	7,-	6,80	4,60	4,-	6,75
Totaal cultuurgrond	10,-	13,-	10,-	8,-	8,-	13,-
d. Nagewassen	0,45	1,50	1,20	1,50	1,60	2,35
Veestapel per bedrijf						
a. Melkkoeien	11,6	8,3	9,1	7,1	5,6	8,6
b. Zeugen	1,2	2,4	2,0	2,0	2,0	2,2
c. Afgeleverde mest- varkens	13	7	23	38	28	23
d. Verkochte biggen	5	29	7	% 8	2	10
e. Leghennen	-	25	110	155	90	100
Resultaten per gemiddeld bedrijf en volwaardige ar- beidskracht						
a. Arbeidsinkomen per gem. bedrijf	6850,-	7850,-	6790,-	7420,-	6490,-	8880,-
b. Aantal volwaardige arb. kr. per gem. bedr.						
1. Volgens de gebruik- te arbeidsnormen	1,59	1,89	1,68	1,54	1,34	1,92
2. Volgens de boekhoud- cijfers over 1951/52	1,79	2,16	1,98	1,86	1,56	2,11
c. Inkomen per volw. ar- beidskracht						
1. Bij een bezetting volgens de arbeids- normen	4310,-	4150,-	4040,-	4820,-	4840,-	4630,-
2. Bij de werkelijke ge- middelde arbeids- bezetting	3830,-	3630,-	3430,-	3990,-	4160,-	4210,-
Ter vergelijking: Inkomen per volwaardige arbeidskracht in loon- dienst (volgens de C.A.O.'s)	3700,-	3499,-	3674,-	3560,-	3502,-	3495,-
Verkoopprijzen van de voor- naamste producten						
a. Melk per 100 kg met 3,5% vet	20,-	20,-	20,-	20,-	20,-	20,-
b. Varkensvlees per kg geslacht gewicht	2,60	2,60	2,60	2,60	2,60	2,60
c. Biggen per stuk	37,-	37,-	37,-	37,-	37,-	37,-
d. Eieren per 100 stuks	14,-	14,-	14,-	14,-	14,-	14,-
e. Rogge per 100 kg	32,70	32,70	32,70	32,70	32,70	32,70
f. Haver per 100 kg	30,20	30,20	30,20	30,20	30,20	30,20
Invloed van een prijswijziging op het inkomen per gem. bedrijf van:	1)					
a. Melk f. 1,- per 100 kg met 3,5% vet	50,-	25,-	32,-	33,-	25,-	24,-
b. Varkensvlees f. 0,10 per kg gesl. gewicht	11,-	6,-	20,-	42,-	31,-	16,-
c. Eieren f. 1,- p. 100 st.	2)	3,-	20,-	35,-	20,-	14,-

Bijlage I

OVERZICHT VAN DE BEDRIJFSRESULTATEN VAN DE ONDERZOCHE-WEIDE-
BEDRIJVEN OVER DE BOEKJAREN 1951/52, 1950/51, 1949/50 EN 1948/49

a. Rentabiliteit per gemiddeld bedrijf (tabellen 1, 2, 3 en 4)

In de tabellen 1, 2, 3 en 4 wordt een overzicht gegevens van de kosten, de opbrengsten en de rentabiliteit, uitgedrukt per ha cultuurgrond, in de verschillende gebieden van onderzoek. Het berekende netto-overschot voor het bedrijf als geheel werd gesplitst in de winst op rundvee en schapen en de winst op nevenbedrijven. Het voornaamste nevenbedrijf is, zoals uit de samenstelling van de opbrengsten blijkt, de varkenshouderij. Andere nevenbedrijven spelen geen rol van betekenis. Voor het zelfkazende gebied in Zuidholland werd de kaasbereiding niet als een afzonderlijk nevenbedrijf beschouwd. Het resultaat van de kaasbereiding is dus begrepen in het berekende winstcijfer voor rundvee en schapen.

De berekende winsten per ha cultuurgrond zijn behaald bij de in de tabellen aangegeven gemiddelde opbrengstprijzen van de melk. Deze opbrengstprijzen zijn inclusief reeds ontvangen of nog te verwachten nabetalingen over het boekjaar 1951/52.

Voor het zelfkazend gebied in Zuidholland werd de bruto-opbrengst van de afgeleverde melk en kaas uitgedrukt per 100 kg afgeleverde en verkaasde melk.

Ter vergelijking zijn tevens de belangrijkste cijfers uit de voorgaande boekjaren 1948/49, 1949/50 en 1950/51 in de tabellen vermeld.

b. Kostprijsberekening van melk (tabellen 5, 6, 7 en 8)

In tabel 5 wordt een overzicht gegeven van de kosten, de opbrengsten in kg en de berekende kostprijzen van de melk in elk van de gebieden van onderzoek. Ter vergelijking hiermede zijn in tabel 6 t/m 8 dezelfde gegevens opgenomen over de boekjaren 1950/51, 1949/50 en 1948/49.

NACALCULATIE 1951/52

Tabel 1

OVERZICHT VAN DE KOSTEN EN OPBRENGSTEN VAN HET GEHELE BEDRIJF,
UITGEDRUKT IN GULDENS PER HA, VOOR DE PROVINCIE FRIESLAND.
BOEKJAAR 1 MEI 1951 - 1 MEI 1952.

Gebied	I	II
Gemiddelde oppervlakte cultuurgrond	20,7 ha	20,5 ha
A. Opbrengsten per ha:		
a. Melk	1045	876
b. Omzet en aanwas rundvee	295	259
c. Omzet en aanwas varkens	43	112
d. Opbrengst schapen	21	15
e. Overige opbrengsten	19	18
Totaal opbrengsten per ha	1423	1280
B. Kosten per ha:		
a. Arbeidskosten	415	403
b. Veevoeder	275	328
c. Meststoffen	68	80
d. Pacht	135	110
e. Overige kosten	233	211
Totaal kosten per ha	1126	1132
C Netto-overschot per ha	297	148
Samenstelling netto-overschot:		
1. Winst op rundvee en schapen	292	140
2. Winst op nevenbedrijven	5	8
Opbrengstprijz van de melk:		
1. Opbrengstprijz per 100 kg melk	22,30	21,50
2. Opbrengstprijz per 3,5 kg melkvet	19,40	19,40
Kostprijz van de melk:		
1. Kostprijz per 100 kg melk	16,10	18,00
2. Kostprijz per 3,5 kg melkvet.	14,00	16,20
Gegevens boekjaar 1950/51		
1. Netto-overschot per ha	267	121
2. Winst op rundvee en schapen	267	122
3. Winst op nevenbedrijven	-	1
4. Opbrengstprijz per 3,5 kg melkvet	18,60	18,40
5. Kostprijz per 3,5 kg melkvet	13,60	15,90
Gegevens boekjaar 1949/50		
1. Netto-overschot per ha	361	329
2. Winst op rundvee en schapen	361	319
3. Winst op nevenbedrijven	-	10
4. Opbrengstprijz per 3,5 kg melkvet	20,30	20,30
5. Kostprijz per 3,5 kg melkvet	13,40	13,70
Gegevens boekjaar 1948/49		
1. Netto-overschot per ha	376	297
2. Winst op rundvee en schapen	372	291
3. Winst op nevenbedrijven	4	6
4. Opbrengstprijz per 3,5 kg melkvet	20,60	20,80
5. Kostprijz per 3,5 kg melkvet	12,70	14,10

Tabel 2

NACALCULATIE 1951/52

OVERZICHT VAN DE KOSTEN EN OPBRENGSTEN VAN HET GEHELE BEDRIJF,
UITGEDRUKT IN GULDENS PER HA, VOOR DE GEBIEDEN NOORDHOLLAND
I EN II. BOEKJAAR 1 MEI 1951 - 1 MEI 1952.

Gebied	I	II
Gemiddelde oppervlakte cultuurgrond	16,4 ha	15,6 ha
A. Opbrengsten per ha:		
a. Melk	1078	971
b. Omzet en aanwas rundvee	299	245
c. Omzet en aanwas varkens	333	107
d. Opbrengst schapen	83	50
e. Overige opbrengsten	18	25
Totaal opbrengsten per ha	1811	1398
B. Kosten per ha:		
a. Arbeidskosten	507	452
b. Veevoeder	474	327
c. Meststoffen	99	66
d. Pacht	134	106
e. Overige kosten	235	212
Totaal kosten per ha	1449	1163
C. Netto-overschot per ha	362	235
Samenstelling netto-overschot		
1. Winst op rundvee en schapen	302	212
2. Winst op nevenbedrijven	60	23
Opbrengstprijz van de melk		
1. Opbrengstprijz per 100 kg melk	21,90	21,80
2. Opbrengstprijz per 3,5 kg melkvet	20,00	20,80
Kostprijz van de melk		
1. Kostprijz per 100 kg melk	15,80	17,10
2. Kostprijz per 3,5 kg melkvet	14,40	16,40
Gegevens boekjaar 1950/51		
1. Netto-overschot per ha	291	110
2. Winst op rundvee en schapen	264	100
3. Winst op nevenbedrijven	27	10
4. Opbrengstprijz per 3,5 kg melkvet	18,80	18,40
5. Kostprijz per 3,5 kg melkvet	14,10	16,40
Gegevens boekjaar 1949/50		
1. Netto-overschot per ha	389	222
2. Winst op rundvee en schapen	345	212
3. Winst op nevenbedrijven	44	10
4. Opbrengstprijz per 3,5 kg melkvet	19,80	19,10
5. Kostprijz per 3,5 kg melkvet	13,50	14,80
Gegevens boekjaar 1948/49		
1. Netto-overschot per ha	320	284
2. Winst op rundvee en schapen	280	270
3. Winst op nevenbedrijven	40	14
4. Opbrengstprijz per 3,5 kg melkvet	20,30	20,30
5. Kostprijz per 3,5 kg melkvet	13,60	14,20

NACALCULATIE 1951/52

Tabel 3

OVERZICHT VAN DE KOSTEN EN OPBRENGSTEN VAN HET GEHELE BEDRIJF,
UITGEDRUKT IN GULDENS PER HA, VOOR DE GEBIEDEN NOORDHOLLAND
III EN UTRECHT I. BOEKJAAR 1 MEI 1951 - 1 MEI 1952.

Gebied	Noordholland III	Utrecht I
Gemiddelde oppervlakte cultuurgrond	15,6 ha	17,7 ha
A. Opbrengsten per ha:		
a. Melk	1089	847
b. Omzet en aanwas rundvee	235	242
c. Omzet en aanwas varkens	303	246
d. Opbrengst schapen	42	24
e. Overige opbrengsten	17	68
Totaal opbrengsten per ha	1686	1427
B. Kosten per ha:		
a. Arbeidskosten	509	424
b. Veevoeder	566	413
c. Meststoffen	39	61
d. Pacht	114	103
e. Overige kosten	201	216
Totaal kosten per ha	1429	1217
C. Netto-overschot per ha	257	210
Samenstelling netto-overschot		
1. Winst op rundvee en schapen	210	196
2. Winst op nevenbedrijven	47	14
Opbrengstprijz van de melk:		
1. Opbrengstprijz per 100 kg melk	21,10	20,80
2. Opbrengstprijz per 3,5 kg melk	20,80	20,80
Kostprijs van de melk:		
1. Kostprijs per 100 kg melk	17,10	15,90
2. Kostprijs per 3,5 kg melkvet.	16,90	15,90

Tabel 4

NACALCULATIE 1951/52

OVERZICHT VAN DE KOSTEN EN OPBRENGSTEN VAN HET GEHELE BEDRIJF,
UITGEDRUKT IN GULDENS PER HA, VOOR DE PROVINCIE ZUIDHOLLAND
BOEKJAAR 1 MEI 1951 - 1 MEI 1952

Gebied	I	II
Gemiddelde oppervlakte cultuurgrond	17,0 ha	16,7 ha
A. Opbrengsten per ha:		
a. Melk	1183	1121
b. Omzet en aanwas rundvee	215	250
c. Omzet en aanwas varkens	280	1215
d. Opbrengst schapen	27	9
e. Overige opbrengsten	29	24
Totaal opbrengsten per ha	1734	2619
B. Kosten per ha:		
a. Arbeidskosten	478	565
b. Veevoeder	620	1335
c. Meststoffen	62	76
d. Pacht	108	115
e. Overige kosten	215	314
Totaal kosten per ha	1483	2405
C. Netto-overschot per ha		
Semenstelling netto-overschot	251	214
1. Winst op rundvee en schapen (incl. kaasber.)	212	73
2. Winst op nevenbedrijven	39	141
Opbrengstprijz van de melk:		
1. Opbrengstprijz per 100 kg melk	21,10	20,30 1)
2. Opbrengstprijz per 3,5 kg melkvet	20,80	20,10 1)
Kostprijs van de melk:		
1. Kostprijs per 100 kg melk	17,30	18,90
2. Kostprijs per 3,5 kg melkvet	17,00	18,80
Gegovens boekjaar 1950/51		
1. Netto-overschot per ha	104	41
2. Winst op rundvee en schapen (incl. kaasber.)	74	63
3. Winst op nevenbedrijven	30	104
4. Opbrengstprijz per 3,5 kg melkvet	18,20	18,40 1)
5. Kostprijs per 3,5 kg melkvet	17,00	19,60
Gegovens boekjaar 1949/50		
1. Netto-overschot per ha	267	309
2. Winst op rundvee en schapen (incl. kaasber.)	245	251
3. Winst op nevenbedrijven	22	58
4. Opbrengstprijz per 3,5 kg melkvet	19,20	20,10 1)
5. Kostprijs per 3,5 kg melkvet	15,-	15,50
Gegovens boekjaar 1948/49		
1. Netto-overschot per ha	354	310
2. Winst op rundvee en schapen (incl. kaasber.)	309	224
3. Winst op nevenbedrijven	45	86
4. Opbrengstprijz per 3,5 kg melkvet	20,10	20,20 1)
5. Kostprijs per 3,5 kg melkvet	14,50	15,50

1) De opbrengstprijz per 100 kg melk voor het zelfkazend gebied is als volgt berekend:

(bruto-opbrengst melk + kaas + wei + weiboter in gld per ha minus de verwerkingskosten van melk tot kaas per ha): melkproductie in kg per ha.

Van de totale melkproductie wordt gemiddeld 2/3 verkaasd.

Tabel 5

NACALCULATIE 1951/52

WEIDEBEDRIJVEN

OVERZICHT VAN DE GEDETAILLEERDE KOSTEN EN OPBRENGSTEN-PER HA IN VERSCHILLENDE WEIDEGEBIEDEN VOOR HET BOEKJAAR
1 MEI. 1951 - 1 MEI 1952

PROVINCIE	FRIESLAND		NOORDHOLLAND			UTRECHT	ZUIDHOLLAND	
Gebied	I	II	I	II	III	I	I	II
Aantal bedrijven	37	45	26	29	20	19	32	35
Gemiddelde oppervlakte cultuurgrond	20,7 ha	20,5 ha	16,4 ha	15,6 ha	15,6 ha	17,7 ha	17,0 ha	16,7 ha
1. Arbeidskosten	gld. 410	gld. 391	gld. 484	gld. 443	gld. 489	gld. 397	gld. 454	gld. 414
2. Veevoeder	270	263	260	288	377	248	438	425
3. Meststoffen	78	83	108	89	48	69	71	118
4. Pacht	135	110	134	106	114	103	108	115
5. Onderhoud gebouwen voor rekening pachter	21	19	8	9	10	10	17	23
6. Kosten werktuigen	81	77	59	68	55	51	55	73
7. Rente levende inventaris	58	54	60	53	59	53	57	57
8. Ziektebestrijding en dek-gelden	33	27	48	48	32	29	35	30
9. Overige kosten	38	33	48	25	35	40	37	45
Brutekosten per ha	1116	1057	1209	1109	1219	1000	1272	1300
Aftrekposten:								
11. Omzet en aanwas rundvoo	295	259	299	245	235	242	215	250
12. Overige opbrengsten	40	33	101	70	60	75	55	31
Totaal aftrek	335	292	400	315	295	317	270	281
Nettekosten per ha	781	765	809	794	924	683	1002	1019
13. Melkproductie per ha	4844 kg	4249 kg	5131 kg	4633 kg	5409 kg	4284 kg	5777 kg	5380 kg
14. Aantal melkkoeien per ha	1,13	1,09	1,18	1,18	1,42	1,25	1,50	1,41
15. Melkproductie per koe	4287 kg	3898 kg	4348 kg	3926 kg	3809 kg	3427 kg	3851 kg	3816 kg
16. Vetgehalte	4,03%	3,88%	3,83%	3,66%	3,54%	3,51%	3,56%	3,58%
17. Melkvetproductie per ha	195,2 kg	164,9 kg	196,5 kg	169,6 kg	191,5 kg	150,4 kg	205,7 kg	189,9 kg
18. Kostprijs per 100 kg melk	f. 16,10	f. 18,00	f. 15,80	f. 17,10	f. 17,10	f. 15,90	f. 17,30	f. 18,90
19. Kostprijs per 3,5 kg melk-vet	f. 14,00	f. 16,20	f. 14,40	f. 16,40	f. 16,90	f. 15,90	f. 17,00	f. 18,80

Tabel 6

NACALCULATIE 1950/51

OVERZICHT VAN DE KOSTEN EN OPBRENGSTEN VAN DE RUNDVEEHOUDERIJ PER
HA OVER HET JAAR 1 MEI 1950 - 1 MEI 1951

Provincies	Friesland		Noordholland		Zuidholland	
Gebied	I	II	I	II	I	II
Aantal bedrijven	43	44	34	30	34	39
Gem. oppervlakte grasl. en voedergewassen	21,8 ha	21,9 ha	16,3	15,3 ha	18,7 ha	16,7 ha
	gld	gld	gld	gld	gld	gld
1. Arbeidskosten	406	366	458	411	404	402
2. Veevoeder	284	324	313	294	488	466
3. Meststoffen	60	71	94	51	69	95
4. Pacht	124	107	124	103	103	106
5. Onderhoud geb. voor rek. pachter	22	19	6	8	19	21
6. Kosten werktuigen	79	70	61	54	53	66
7. Rente levende inventaris	53	51	58	53	65	62
8. Ziektebestrijding en dekgelden	30	23	42	30	31	25
9. Overige kosten	38	29	41	37	48	40
Bruto-kosten per ha	1096	1060	1197	1041	1280	1283
Aftrekkosten:						
11. Omzet en aanwas rundvee	317	276	306	205	188	221
12. Overige opbrengsten	34	21	73	43	31	13
Totaal aftrek	351	297	379	248	219	234
Netto-kosten per ha	745	763	818	793	1061	1049
13. Melkproductie per ha	4722 kg	4343 kg	5328 kg	4660 kg	6173 kg	5324 kg
14. Aantal melkkoeien per ha	1,11	1,11	1,21	1,24	1,62	1,48
15. Melkproductie per koe	4254 kg	3913 kg	4403 kg	3758 kg	3810 kg	3597 kg
16. Gemiddeld vetgehalte	4,05%	3,88%	3,80%	3,64%	3,54%	3,53%
17. Melkvetproductie per ha	191,2 kg	168,3 kg	202,6 kg	169,7 kg	218,6 kg	187,8 kg
18. Kostprijs p. 100 kg melk	f 15,80	f. 17,60	f. 15,40	f. 17,--	f. 17,20	f. 19,70
19. Kostprijs p. 3,5 kg melkvet	f 13,60	f. 15,90	f. 14,10	f. 16,40	f. 17,--	f. 19,60

Tabel 7

NACALCULATIE 1949/50

OVERZICHT VAN DE KOSTEN EN OPBRENGSTEN VAN DE RUNDVEEHOUDERIJ PER
HA OVER HET JAAR 1 MEI 1949 - 1 MEI 1950

Provincie	Friesland		Noordholland		Zuidholland	
Gebied	I	II	I	II	I	II
Aantal bedrijven	35	65	29	30	33	39
Gem. oppervlakte gras- land + voedergewassen	24,5 ha	23,5 ha	16,8 ha	16,2 ha	19,2 ha	16,8 ha
	gld	gld	gld	gld	gld	gld
1. Arbeidskosten	360	333	443	408	369	362
2. Veevoeder	279	282	231	234	398	326
3. Meststoffen	48	72	72	49	63	80
4. Pacht	119	99	122	96	105	100
5. Onderhoud geb. voor rek. pachter	18	16	9	9	22	24
6. Kosten werktuigen	59	55	53	53	55	59
7. Rente levende invent.	41	42	45	44	54	49
8. Ziektebestrijding en dekgelden	26	20	37	23	27	25
9. Overige kosten	36	28	33	29	30	31
Bruto-kosten per ha	986	947	1045	945	1123	1056
Aftrekposten:						
11. Omzet en aanwas rundvee	252	242	229	183	163	177
12. Overige opbrengsten	38	30	62	45	32	15
Totaal aftrek	290	272	291	228	195	192
Netto-kosten per ha	696	675	754	717	928	864
13. Melkproductie per ha	4529 kg	4384 kg	5141 kg	4645 kg	6122 kg	5448 kg
14. Aantal melkkoeien per ha	1,04	1,08	1,14	1,19	1,58	1,44
15. Melkproductie per koe	4355 kg	4059 kg	4510 kg	3903 kg	3875 kg	3783 kg
16. Gemiddeld vetgehalte	4,02%	3,92%	3,79%	3,66%	3,54%	3,52%
17. Melkvetproductie per ha	182 kg	172 kg	195 kg	170 kg	217 kg	192 kg
18. Kostprijs per 100 kg melk	f. 15,40	f. 15,40	f. 14,70	f. 15,40	f. 15,20	f. 15,90
19. Kostprijs per 3,5 kg melkvet	" 13,40	" 13,70	" 13,50	" 14,80	" 15,—	" 15,80

Tabel 8

NACALCULATIE 1948/49

OVERZICHT VAN DE KOSTEN EN OPBRENGSTEN VAN DE RUNDVEEHOUDERIJ PER HA
OVER HET JAAR 1 MEI 1948 - 1 MEI 1949

Provincie	Friesland		Noordholland		Zuidholland	
Gebied	I	II	I	II	I	II
Aantal bedrijven	31	64	25	19	31	38
Gem. oppervlakte gras- land + voedergewassen	25,1 ha	23,4 ha	19,0 ha	17,4 ha	19,5 ha	16,5 ha
	gld	gld	gld	gld	gld	gld
1. Arbeidskosten	313	303	338	344	338	346
2. Veevoeder	249	248	189	207	341	254
3. Meststoffen	47	63	59	52	53	73
4. Pacht	114	97	112	99	89	96
5. Onderhoud gebouwen voor rekening pachter	9	10	9	7	15	17
6. Kosten verktuigen	46	45	40	39	51	56
7. Rente levende inv.	27	28	29	29	35	32
8. Ziektebestrijding en dekgelden	23	17	31	23	22	24
9. Overige kosten	35	30	32	26	29	30
Bruto-kosten per ha	863	841	839	826	973	928
Aftrekposten:						
11. Omzet en aanwas rundvee	216	186	192	146	120	140
12. Overige opbrengsten	48	37	72	45	50	27
Totaal aftrek	264	223	264	191	170	167
Netto-kosten per ha	599	618	575	635	803	761
13. Melkproductie per ha	4151 kg	3956 kg	4038 kg	4324 kg	5541 kg	4872 kg
14. Aantal melkkoeien per ha	0,945	1,00	0,99	1,13	1,47	1,33
15. Melkproductie per koe	4392 kg	3956 kg	4079 kg	3826 kg	3769 kg	3663 kg
16. Gemiddeld vetge- halte	3,97%	3,87%	3,67%	3,62%	3,51%	3,52%
17. Melkvetproductie per ha	165 kg	153 kg	148 kg	157 kg	194 kg	172 kg
18. Kostprijs per 100 kg melk	f. 14,40	f. 15,60	f. 14,20	f. 14,70	f. 14,50	f. 15,60
19. Kostprijs per 3,5 kg melkvet	" 12,70	" 14,10	" 13,60	" 14,20	" 14,50	" 15,50

Bijlage II

TOELICHTING OP DE BEREKENING VAN DE KOSTPRIJS VAN MELK, WELKE VOOR
HET JAAR 1952/53 IN DE VOORNAAMSTE WEIDEGEBIEDEN ONDER NORMALE
PRODUCTIE-OMSTANDIGHEDEN KAN WORDEN VERWACHT

Inleiding

Bij de verschillende kostenelementen zal worden aangegeven op welke gegevens de berekening voor het jaar 1952/53 berust. Er wordt op gewezen, dat al deze gegevens ontleend zijn aan de bedrijfsboekhoudingen om het verband tussen kosten en opbrengsten te handhaven. Door de normalisatie is getracht toevallige afwijkingen in deze verbanden te elimineren.

A. Raming van de kosten

1. Arbeidskosten

De arbeidskosten zijn voor het boekjaar 1951/52 in de volgende onderdelen geanalyseerd.

NACALCULATIE 1951/52 - ARBEIDSKOSTEN IN GLD. PER HA

	Friesland		Noordholland			Utrecht	Zuidholland	
	I	II	I	II	III	I	I	II
1. Loon boer	158	167	182	208	172	163	167	154
2. Loon gezinsleden	45	56	122	122	152	56	122	76
3. Betaald loon vaste arb.	99	65	73	26	66	66	72	92
4. Betaald loon losse arb.	41	39	28	15	20	47	19	25
Subtotaal	343	327	405	371	410	332	380	347
5. Sociale lasten 19,4 %	67	64	79	72	79	65	74	67
Arbeidskosten p.ha	410	391	484	443	489	397	454	414
6. Niet ingeh. loonbel. en soc.l. begrepen in 3 en 4	2	2	1	1	1	2	1	-

De door boer en eigen gezinsleden verrichte niet betaalde arbeid is gewaardeerd tegen de voor de verschillende gebieden geldende basisuurlonen. Als maximum loonbedrag per persoon is in het algemeen aangehouden het jaarloon van de vaste arbeider-veeverzorger in het betreffende gebied. Daar in vele gevallen dit maximum wordt bereikt, berust de loonberekening dus voor een groot deel op dit jaarloon. Alleen voor die gevallen, waarin het bedrijf te kampen had met een tekort aan arbeidskrachten, is van dit maximum naar boven afgeweken.

De betaalde loonkosten hebben betrekking op het werkelijk betaalde loon, vermeerderd met de geldwaarde van de gratis verstrekte emolumenten. In die gevallen, waarin op het loonbedrag geen loonbelasting, ziekenfondspremie of pensioenfondspremie werd ingehouden, maar wel moesten worden betaald, zijn de hiervoor verschuldigde bedragen voor de nacalculatie bij het loon geboekt. In het analysestaatje is aangegeven, welk bedrag dit in de verschillende gebieden per ha uitmaakt. Bij de voorcalculatie werden deze bedragen op de totale loonpost in mindering gebracht.

Daar gebleken is, dat de totale hoeveelheid verrichte arbeid van jaar tot jaar weinig schommelt, zijn de loonkosten uit het boekjaar 1951/52 met behulp van wijzigingscoëfficiënten omgerekend tot het voor het jaar 1952/53 verwachte loonpeil. Alleen het Zuidhollandse consumptiemelkgebied vertoonde in 1951/52 t.o.v. 1950/51 een afwijking van enige betekenis.

De wijzigingscoëfficiënt is berekend op grond van de loonsverhoging ingevolge de Wachtgeld- en Werkloosheidswet, de verhoging van de lonen in verband met de relatieve gelijkstelling van de landarbeiderslonen met de lonen in andere bedrijfstakken en de verhoging van de pensioenpremie.

De premies voor de Wachtgeld- en Werkloosheidswet zijn alleen in rekening gebracht voor de arbeidskrachten in loondienst. De verdeling van het loon was als volgt:

VERDELING LOON (IN %) OVER DE CATEGORIEËN ARBEIDERS

Nacalculatie 1951/52

		eigen arbeidskrachten (gewaardeerd loon)		vreemde arbeidskrachten (betaald loon)	
		boer	gezinsleden	vaste arb.	losse arb.
Friesland	I	46	13	29	12
	II	51	17	20	12
Noordholl.	I	45	30	18	7
	II	56	33	7	4
	III	42	37	16	5
Utrecht	I	49	17	20	14
Zuidholl.	I	44	32	19	5
	II	44	22	27	7

De loonsverhoging ingevolge de Wachtgeld- en Werkloosheidswet voor vaste arbeiders bedraagt 1,1 %, die voor losse arbeiders 4,4 %. Op basis van het procentuele aandeel in het totale loonbedrag van deze categorieën arbeiders is voor de gehele loonpost één wijzigingscoëfficiënt berekend.

De loonsverhoging, voortvloeiend uit de relatieve gelijkstelling en de verhoging van de pensioenpremie komt voor de vaste arbeiders-veeverzorgers in de verschillende gebieden op het volgende bedrag per week: Friesland f.2,15, Noordholland en Zuidholland I f.1,60 en Utrecht en Zuidholland II f.1,90.

Deze loonsverhogingen komen voor de verschillende gebieden in de volgende wijzigingscoëfficiënten tot uiting.

BEREKENING WIJZIGINGSCOEFFICIENT LOONBEDRAG

		Weekloon vaste arbeider-veeverzorger		Wijz. coëff. excl. ver- hoging W.- en W.wet	Wijz. coëff. ingevolge W.- en W. wet	Totale wijzigings- coëfficiënt
		Nacalc. 1951/52	Voorcalc. 1952/53 (excl. W.- en W.wet)			
Friesland	I	56,20	58,35	1.038	1.0085	1,05
	II	56,20	58,35	1.038	1.0075	1,05
Noordholl.	I	58,70	60,30	1.027	1.0051	1,03
	II	58,70	60,30	1.027	1.0026	1,03
	III	58,70	60,30	1.027	1.0040	1,03
Utrecht	I	54,60	56,50	1.035	1.0084	1,04
Zuidholl.	I	55,15 ¹⁾	56,75 ¹⁾	1.029	1.0043	1,03
	II	52,35	54,25	1.036	1.0061	1,04

¹⁾ Inclusief 14 liter melk per week, berekend à f.0,20 per liter.

De sociale lasten worden - rekening houdende met de wijzigingen, ingevolge de Wachtgeld- en Werkloosheidswet, heffingen Kinderbijslagwet en pensioenpremie - als volgt:

	Aandeel werkgever
Ziekteverzekering	2,0 %
Ziekenfondsenbesluit	1,9
Ongevallenwet	1,8
Invaliditeits- en ouderdomsverz.	1,0
Vereveningsheffing	4,5
Kinderbijslagwet	5,5
Bedrijfspensioenfonds	2,6
Wachtgeld- en Werkloosheidswet	0,6
Totaal	19,9 %

De op het loonpeil 1952/53 omgerekende arbeidskosten zijn samengevat in onderstaande tabel:

VOORCALCULATIE 1952/53 - ARBEIDSKOSTEN (Gld.PER HA)

	Friesland		Nrd.holland			Utr.	Zuidholl.	
	I	II	I	II	III	I	I	II
1.Loonbedrag nacalculatie 1951/52	343	327	405	371	410	332	380	347
2.Af:Niet ingehouden loonbelasting en soc.lasten	2	2	1	1	1	2	1	-
	341	325	404	370	409	330	379	347
Wijzigingscoëfficiënt	1,05	1,05	1,03	1,03	1,03	1,04	1,03	1,04
Loonbedrag 1952/53	358	341	416	381	421	343	390	361
Sociale lasten 19,9 %	71	68	83	76	84	68	78	72
Arbeidskosten totaal	429	409	499	457	505	411	468	433

Tenslotte volgt hier nog een overzicht van de op blz. 5 weergegeven arbeidsbeloning van de boer.

VOORCALCULATIE 1952/53 - BEREKENING ARBEIDSBELONING VAN DE BOER

	Jaarloon	Door de boer verrichte handenarb. in % v. volw. vaste arb.-veeverzorger	Jaarloon boer	Inclusief ²⁾ 19,3 % sociale lasten
	gld.	%	gld.	gld.
Friesland I	3.093	93	2.876	3.431
II	3.093	93	2.876	3.431
Noordholland I	3.196	92	2.940	3.507
II	3.196	98	3.132	3.736
III	3.196	90	2.876	3.431
Utrecht I	2.995	100	2.995	3.573
Zuidholland I	3.008	97	2.918	3.481
II	2.935 ³⁾	96	2.818	3.362

1) Weekloon exclusief loonsverhoging ingevolge W.- en W.-wet; incl. 1 week vacantietoelag.

2) Exclusief 0,6% sociale lasten voor W.- en W.-wet.

3) Inclusief f.60,- extra in de hooibouw.

2. Veevoeder

a. Krachtvoer

Hieronder volgt een overzicht van het krachtvoergebruik in kg per koe in de voorgaande boekjaren.

KRACHTVOER IN KG PER KOE

	Friesland		Noordholland			Utrecht	Zuidholland	
	I	II	I	II	III	I	I	II
1948/49	303	331	-	-	-	-	261	290
1949/50	357	410	-	-	-	-	324	420
1950/51	310	380	337		-	-	330	496
1951/52	183	223	254	259	292	312	259	396

Uit deze cijfers blijkt, dat in 1951/52 aanmerkelijk minder krachtvoer is gebruikt dan in de voorgaande jaren. Verschillende oorzaken kunnen hierbij van invloed zijn geweest.

- Meer oordeelskundig voeren (mede door de hoge voederprijzen) kan een vrij sterke invloed hebben gehad. Het is opvallend, dat de melkproductie per koe niet is gedaald ondanks de verlaging van de hoeveelheid krachtvoer per koe. Dit geldt voor nagenoeg alle gebieden.
- Een betere ruwvoederwinning (vnl. wijzigingen in het grasland-gebruik) kan aanleiding zijn tot een verlaging van het krachtvoerverbruik. Daar de praktijk ongetwijfeld streeft naar een verbetering van de ruwvoederwinning zal deze factor vermoedelijk ook in de toekomst blijven werken. Daarnaast hebben de weersomstandigheden invloed op de kwaliteit en op de hoeveelheid wintervoer. Het is echter moeilijk uit te maken in hoeverre de weersomstandigheden in 1951 gunstig zijn geweest voor de hooi- en kuilgraswinning.
- De gunstige stalperiode. Als vaststaand kan worden aangenomen, dat de gunstige stalperiode 1951/52 heeft geleid tot een vermindering van het krachtvoergebruik. De lengte van de stalperiode geeft slechts in geringe mate een aanwijzing in deze richting.

		In de weide					Op stal				Duur stalperiode in dagen			
		1948	1949	1950	1951	1952	1948	1949	1950	1951	1948/49	1949/50	1950/51	1951/52
Friesland	I	26 April	27 April	3 Mei	6 Mei	27 April	3 Nov.	2 Nov.	27 Sept.	31 Oct.	175	182	221	179
	II	27 April	28 April	4 Mei	4 Mei	24 April	2 Nov.	3 Nov.	7 Oct.	1 Nov.	177	182	209	175
Noordholl.	I	-	-	23 April	27 Apr.	16 April	-	-	25 Oct.	11 Nov.	-	-	184	157
	II	-	20 April	29 April	30 Apr.	16 April	-	9 Nov.	25 Oct.	9 Nov.	-	171	187	159
	III	-	-	-	30 Apr.	18 April	-	-	-	27 Oct.	-	-	-	174
Utrecht	I	-	-	-	29 Apr.	15 April	-	-	-	17 Nov.	-	-	-	150
Zuidholland	I	14 April	15 April	23 April	25 Apr.	16 April	9 Nov.	8 Nov.	26 Oct.	3 Nov.	157	166	181	165
	II	13 April	15 April	26 April	25 Apr.	13 April	18 Nov.	12 Nov.	27 Oct.	11 Nov.	148	165	180	154

Duidelijk valt in dit staatje de lange stalperiode op van 1950/51. De stalperiode 1951/52 is daarentegen niet bijzonder afwijkend van wat als normaal kan worden gezien. Toch waren de omstandigheden gunstig. De ruime ruwvoederveorziening heeft er waarschijnlijk toe geleid dat men in het voorjaar van 1952 niet erg haastig is geweest met het vee in de wei te laten. Naast de ruime ruwvoederveorziening zal dan waarschijnlijk vooral de zachte winter een gunstige invloed op het gebruik van krachtvoer hebben gehad.

- d. De kwaliteit van het krachtvoer. Het laatste jaar is er veel meer C-meel gebruikt dan vorige jaren. B-meel heeft gemiddeld 23 % ruw eiwit, C-meel + 28 %. Om dezelfde hoeveelheid eiwit te verstrekken kan men bij C-meel volstaan met 22% minder kilogrammen in vergelijking tot B-meel. Daar echter de vraag, of B- ofwel C-meel moet worden gevoerd ook afhangt van de samenstelling van de andere ter beschikking staande voedermiddelen is zonder meer niet te zeggen in hoeverre B-door C-meel kan worden vervangen en blijft het ook een open vraag, in hoeverre deze twee meelmengsels de volgende jaren zullen worden gebruikt.
- e. Verschuiving van de afkalftdata met als gevolg een lagere of hogere productie van wintermelk is van invloed op de benodigde hoeveelheid krachtvoer. Dat dit op de kostprijsbedrijven van geringe betekenis is geweest, kan blijken uit onderstaande cijfers.

% WINTERMELK

	Friesland		Noordholland			Utrecht	Zuidholland	
	I	II	I	II	III	I	I	II
1949/50	41	40	37	39	-	-	40	35
1950/51	41	39	35	36	-	-	37	31
1951/52	38	38	36	37	38	33	36	31

- f. Het is verder mogelijk, dat bezuinigd is bij de opfok van het jongvee. Dit kan een verlaging van de productie ten gevolge hebben, welke zich pas over enkele jaren zal doen gevoelen.

Bij de raming van de normaal benodigde hoeveelheid dient men zich af te vragen, welke van bovengenoemde factoren tijdelijk en toevallig werkzaam zijn en welke factoren een blijvende invloed uitoefenen.

De onder a en b genoemde factoren (en ook enigszins de onder e genoemde) zullen een blijvende invloed uitoefenen. De andere factoren zullen van jaar tot jaar wisselen.

Bij de raming van de normaal benodigde hoeveelheid kan men nu twee wegen volgen.

De eerste is het schatten van de invloed van de opgesomde factoren, waarbij men van jaar tot jaar de invloed van de toevallige factoren buiten beschouwing kan laten. Het voordeel hiervan is, dat men, door rekening te houden met de factoren, welke een blijvende invloed hebben, de ontwikkeling, welke in het verleden heeft plaatsgehad, naar het volgende jaar overbrengt. Het nadeel van deze methode is, dat de schatting van de invloed van elke factor steeds aanvechtbaar is.

De tweede weg bestaat hierin, dat men eenvoudig het gemiddelde neemt van de waargenomen hoeveelheden van de laatste jaren. Het voordeel van deze methode is, dat het resultaat van de berekening is gebaseerd op concrete, objectief vastgestelde gegevens. Het nadeel is, dat men slechts over weinig gegevens beschikt en daardoor de toevallige factoren zwaar moet laten wegen. Bovendien baseert men zich uitsluitend op het verleden, zonder er rekening mee te houden, dat de ontwikkeling zich verder zal voortzetten.

Beide methoden hebben dus voor- en nadelen. Op advies van de Commissie van Advies zal de laatste methode worden gevolgd. De onderstaande getallen zijn dus een gemiddelde van wat in de vorige jaren is waargenomen. Voor Noordholland III en Utrecht I zijn de hoeveelheden van het laatste boekjaar verhoogd met 30 kg.

GENORMALISEERD KRACHTVOERGEbruik IN KG PER KOE (AFGEROND)

Friesland	I	290
	II	340
Noordholland	I	290
	II	300
	III	320
Utrecht	I	340
Zuidholland	I	290
	II	400

De Prijs. Op basis van enkele samenstellingen van gemengd rundvee-meel (volgens de C.L.O.-controle) en de A.V.A. prijs van de grondstoffen van Augustus 1952 kunnen de prijzen voor de periode 1952/53 als volgt worden geschat:

A-meel	f.34,20	per 100 kg
B-meel	f.37,30	" " "
C-meel	f.39,40	" " "

Er is reeds op gewezen, dat van deze mengsels niet altijd evenveel wordt gebruikt. Vooral worden van B- en C-meel van jaar tot jaar wisselende hoeveelheden gebruikt. Aangenomen zal worden, dat van beide soorten evenveel wordt gebruikt. Het A-meel is daarnaast van geringer betekenis. In Zuidholland II (de Krimpenerwaard) worden echter nogal wat weidekoekjes gebruikt, zodat wij aannemen, dat daar meer A-meel (koeken) wordt gevoerd.

Het totale gebruik kan dan als volgt worden aangenomen.

Zuidholland II 20% A-meel, 40% B-meel, 40% C-meel.

Andere gebieden 10% A-meel, 45% B-meel, 45% C-meel.

Op basis van deze verhoudingen wordt een verwachte prijs voor het gehele krachtvoerdersverbruik dan als volgt:

Zuidholland II f.37,50 per 100 kg

Andere gebieden f.37,90 " " "

VOORCALCULATIE 1952/53 - KRACHTVOEDERKOSTEN

	Friesland		Noordholland			Utrecht	Zuidholland	
	I	II	I	II	III	I	I	II
Krachtvoer per melkoe in kg	290	340	290	300	320	340	290	400
Melkveebezetting per ha	1,12	1,10	1,20	1,21	1,42	1,25	1,55	1,44
Krachtvoer per ha in kg	325	374	348	363	454	425	450	576
Prijs per 100 kg in gld.	37,90	37,90	37,90	37,90	37,90	37,90	37,90	37,50
Kosten krachtvoer in gld. per ha	123	142	132	138	172	161	171	216

b. Het grasdrogen

Het grasdrogen is alleen van belang voor Friesland en Zuidholland. Niet alle bedrijven drogen gras, terwijl op de bedrijven, waar het wel wordt gedaan de hoeveelheid sterk varieert. Hierdoor kan de gemiddelde hoeveelheid gedroogd gras sterk variëren naarmate andere bedrijven in het onderzoek worden betrokken.

In nevenstaand staatje zijn voor vier gebieden de hoeveelheden gedroogd gras vermeld, welke in de afgelopen jaren per koe zijn gevoerd en de genormaliseerde hoeveelheden, welke voor de voorcalculatie zijn aangenomen.

GEDROOGD GRAS IN KG PER KOE

	1948/49	1949/50	1950/51	1951/52	genormaliseerd
Friesland I	182	175	158	195	175
II	130	184	112	154	150
Zuidholland I	68	29	40	9	25
II	91	49	69	68	70

Voor de andere gebieden zijn de gegevens van de nacalculatie 1951/52 aangehouden voor de voorcalculatie 1952/53.

Volgens verkregen inlichtingen van de V.C.G. zullen de kosten van het grasdrogen in 1953 naar schatting f.13,75 per 100 kg gedroogd gras bedragen. In 1951 waren deze kosten f.13,- bij de V.C.G. aangesloten bedrijven. De kosten van het grasdrogen per 100 kg droog product, welke aan de nacalculatie 1951/52 der verschillende gebieden zijn ontleend, zijn in dezelfde verhouding verhoogd, om per gebied te komen tot het voor de voorcalculatie 1952/53 te verwachten peil der droogkosten.

VOORCALCULATIE 1952/53 - KOSTEN GRASDROGEN

	Friesland		Noordholland			Utrecht	Zuidholland	
	I	II	I	II	III	I	I	II
Gedroogd product per koe in kg	175 ¹⁾	150 ¹⁾	44	6	11	23	25 ¹⁾	70 ¹⁾
Veebezetting gedroogd product per ha in kg	1,12	1,10	1,20	1,21	1,42	1,25	1,55	1,44
Kosten per 100 kg gedroogd product (nacalc. 1951/52)	f.13,90	f.13,70	f.17,60	f.16,70	f.15,50	f.16,-	f.15,30	f.15,90
Kosten per 100 kg voorc. 1952/53 (w.c.l. 06)	" 14,70	" 14,50	" 18,70	" 17,70	" 16,40	" 17,-	" 16,20	" 16,90
Kosten grasdrogen per ha in gld.	29	24	10	1	3	5	6	17

1) Genormaliseerd.

c. Melkproducten

Deze kosten hebben betrekking op de uitgaven voor aangekochte melkproducten en de waarde van de vervoederde - in eigen bedrijf geproduceerde - volle melk, wei e.d.

De laatste jaren waren deze kosten en hoeveelheden als volgt:

VERVOEDERDE MELKPRODUCTEN PER KOE

		Aangekocht in gld. ¹⁾				Volle melk in kg			
		1948/1949	1949/1950	1950/1951	1951/1952	1948/1949	1949/1950	1950/1951	1951/1952
Friesland	I	41	39	29	37	213	198	174	148
	II	37	33	25	32	172	174	156	161
Noordholl.	I	-	15	15	15	-	160	201	167
	II	-	17	13	17	-	136	143	140
	III	-	-	-	12	-	-	-	159
Utrecht	I	-	-	-	7	-	-	-	157
Zuidholl.	I	7	7	9	8	93	106	109	109
	II	11	8	9	11	122	118	115	117

1) Inclusief wei, karnemelk en afgeroomde melk van eigen bedrijf.

Daar de bedragen voor 1951/52 in het algemeen normaal zijn, is voor de voorcalculatie 1952/53 de nacalculatie 1951/52 als basis genomen.

De vervoederde melk is tegen kostprijs in rekening gebracht.

Onder- en karnemelk zijn gewaardeerd tegen f. 5,50, dit is de voederwaarde t.o.v. de thans geldende prijzen van vis- en diermeel¹⁾. De in het boekjaar 1951/52 betaalde prijs bedroeg gemiddeld f. 7,-. Aangenomen is verder, dat de post aangekochte melkproducten voor 80% bestaat uit onder- en karnemelk. De prijzen voor de wei zijn ongewijzigd overgenomen. Hieruit resulteert een wijzigingscoëfficiënt voor de gehele onder-, karnemelk en wei van 0,83 (als volgt berekend: $\frac{5,5}{7} \times 80 + 1 \times 20 = 0,83$)

Voor het gebied Zuidholland II ligt de situatie enigszins anders. De post onder-, karnemelk en wei in de nacalculatie bestaat voor 25% uit aangekochte onder- en karnemelk en voor 75% uit wei (eigen bedrijf). De wijzigingscoëfficiënt wordt derhalve voor dit gebied $\frac{5,5}{7} \times 25 + 1 \times 75 = 0,95$.

Hieronder volgt een nadere specificatie van de berekeningen:

NACALCULATIE 1951/52 - MELKPRODUCTEN IN GLD PER HA

	Friesland		Noordholland			Utrecht	Zuidholland	
	I	II	I	II	III	I	I	II
1. Volle melk	27	32	31	28	39	31	28	31
2. Onder-, karnemelk en wei	42	35	18	20	17	9	13	16
Totaal per ha	69	67	49	48	56	40	41	47
3. Vervoederde volle melk in kg per ha	167 kg	175 kg	197 kg	165 kg	226 kg	196 kg	164 kg	165 kg

VOORCALCULATIE 1952/53 - MELKPRODUCTEN IN GLD PER HA

	Friesland		Noordholland			Utrecht	Zuidholland	
	I	II	I	II	III	I	I	II
1. Volle melk in kg per ha	167 kg	175 kg	197 kg	165 kg	226 kg	196 kg	164 kg	165 kg
2. Volle melk in gld. per ha	30	35	34	30	42	34	31	33
3. Onder-, karnemelk en wei	35	29	15	17	14	7	11	15
Totaal per ha	65	64	49	47	56	41	42	48

- 1) Hierbij wordt opgemerkt, dat het voor de rentabiliteit van de rundveehouderij van geen betekenis is, welk bedrag voor ondermelk in rekening wordt gebracht, daar een verhoging of verlaging in een zelfde verhoging of verlaging van de opbrengstprijis van de melk tot uiting komt. Dat hier de voederwaarde als uitgangspunt wordt aangenomen, heeft dan ook slechts een calculatorische betekenis.

d. Ruwvoer en stro

In enkele gebieden is in 1951/52 aanmerkelijk minder ruwvoer aangekocht dan in het jaar daarvoor. Het leek wenselijk de post ruwvoer te normaliseren, evenals in rapport no 158 is gedaan voor het zelfkazend gebied. Hierbij is gebruik gemaakt van de gegevens over de per koe verstrekte hoeveelheden zetmeelwaarde. De verhouding tussen de genormaliseerde hoeveelheid en de in 1951/52 aangekochte hoeveelheid leverde de wijzigingscoëfficiënt, waarmee in 1951/52 de gebruikte hoeveelheden ruwvoerders voor 1952/53 zijn gewijzigd.

RUWVOER IN KG ZETMEELWAARDE PER KOE

		1948/49	1949/50	1950/51	1951/52	genorma- liseerd	wijzig. coëff.
Friesland	I	248 ¹⁾	258 ¹⁾	205 ¹⁾	228	220	0,96
	II	201 ¹⁾	238 ¹⁾	284 ¹⁾	183	220	1,20
Noordholl.	I	-	250	246	166	220	1,33
	II	-	235	299	266	250	0,94 ₂₎
	III	-	-	-	371	-	- 2)
Utrecht	I	-	-	-	76	-	-
Zuidholl.	I	493	578	561	479	530	1,11
	II	247	317	376	281	300	1,07

1) Alleen de bedrijven, welke al deze jaren hebben meegedaan.

2) Voor de gebieden Noordholland III en Utrecht I geldt 1951/52, als basis.

In de prijzen van het ruwvoer worden geen belangrijke veranderingen verwacht, behalve voor de pulpprijzen. De prijzen af-fabriek van gedroogde pulp zijn met 8% gedaald; de prijzen af-fabriek voor natte pulp zijn voor de betreffende gebieden met 25% verhoogd. In verband hiermede zijn voor droge en natte pulp de prijzen loco-boerderij dienovereenkomstig gewijzigd. Hieronder volgt een overzicht van de in 1951/52 betaalde prijzen voor het ruwvoer en stro.

BETAALDE PRIJZEN IN GLD. VAN ENKELE AANGEKOCHTE RUWVOEDERS 1951/52

	Friesland		Noordholland			Utrecht	Zuidholland	
	I	II	I	II	III	I	I	II
1. Voederbieten (per ton)	31,30	31,90	27,60	31,40	32,90	23,10	29,00	33,10
2. Suikerbieten (per ton)	38,90	40,10	-	42,60	-	-	44,10	47,50
3. Gedroogde pulp (per 100 kg)	26,00	25,40	22,80	23,60	24,60	25,70	22,60	22,10
4. Natte pulp (per ton)	-	-	-	11,90	13,90	-	14,20	15,70
5. Voederaardappelen (per 100 kg)	-	-	-	-	-	-	6,10	6,60
6. Aardappelvezels (per ton)	18,00	21,90	-	-	-	26,10	25,50	25,60
7. Bietenloof (per ton)	18,10	16,50	13,90	17,60	16,10	-	19,60	19,80
8. Schillen (per 100 kg)	-	-	-	-	3,60	-	3,80	-
9. Bostel (per ton)	-	-	-	-	-	-	61,20	-
10. Graanstro (per ton)	62,70	60,20	69,60	65,00	61,20	69,70	68,80	72,00

Het verbruik van stro is in 1951/52 zeer laag geweest. De gunstige winter en de hoge prijzen zijn hiervan ongetwijfeld de oorzaak. Daar voor 1952/53 lagere prijzen worden verwacht zal het nodig zijn te rekenen met een normaal stroverbruik.

STRO IN KG PER KOE

		1948/49	1949/50	1950/51	1951/52	genormali- seerd
Friesland	I	452 ¹⁾	399 ¹⁾	371 ¹⁾	275	350
	II	310 ¹⁾	361 ¹⁾	393 ¹⁾	217	350
Noordholl.	I	-	279	441	345	350
	II	-	313	405	278	350
	III	-	-	-	165	275
Utrecht	I	-	-	-	109	275
Zuidholl.	I	222	319	315	117	275
	II	203	215	292	132	225

1) Alleen de bedrijven, welke al deze jaren hebben meegedaan.

Voor de voorcalculatie zijn de genormaliseerde hoeveelheden aangehouden. De stroprijs is gesteld op f.40,- per 1000 kg¹⁾.

Hieronder volgt tenslotte een gespecificeerd overzicht van de nacalculatie en de voorcalculatie.

NACALCULATIE 1951/52 - KOSTEN RUWVOER EN STROOISEL
IN GLD. PER HA

	Friesland		Noordholland			Utrecht	Zuidholland	
	I	II	I	II	III	I	I	II
1. Voederbieten	25	10	23	17	7	3	11	12
2. Suikerbieten	12	11	2	9	4	3	16	6
3. Gedroogde pulp	12	9	16	12	12	12	30	23
4. Natte pulp	1	3	-	5	7	-	11	5
5. Aardappelen	2	2	-	3	1	3	18	4
6. Aardappelvezels	6	10	-	4	1	5	11	20
7. Bietenloof	6	6	6	10	18	-	27	23
8. Schillen	-	-	-	17	63	-	18	-
9. Bostel	-	-	-	4	4	-	30	4
10. Overige ruwvoerders	1	1	4	10	15	8	47	23
11. Graanstro	21	15	28	23	15	10	12	14
12. Strooisel	2	1	3	-	1	1	4	7
13. Kosten ensilieren	1	3	3	1	1	2	2	-
Totaal per ha	89	71	85	115	149	47	237	141

1) Hierbij dient te worden opgemerkt, dat zowel de hoeveelheid als de prijs gebaseerd zijn op normale omstandigheden. Indien een hogere prijs zou worden aangenomen, zou de hoeveelheid moeten worden verlaagd.

VOORCALCULATIE 1952/53 - KOSTEN RUWVOER EN STROOISEL IN GLD. PER HA

	Friesland		Noordholland			Utrecht	Zuidholland	
	I	II	I	II	III	I	I	II
1. Voederbieten	24	12	31	16	7	3	12	13
2. Suikerbieten	11	13	2	8	4	3	18	6
3. Gedroogde pulp	10	10	20	10	11	11	31	22
4. Natte pulp	1	5	-	6	9	-	16	7
5. Aardappelen	2	2	-	3	1	3	20	4
6. Aardappelvezels	6	12	-	4	1	5	12	22
7. Bietenloof	6	7	8	9	18	-	30	25
8. Schillen	-	-	-	16	63	-	20	-
9. Bostel	-	-	-	4	4	-	33	4
10. Overige ruwvoerders	1	1	5	9	15	8	52	25
11. Graanstro	16	15	17	17	16	14	17	13
12. Strooisel	2	1	3	-	1	1	4	7
13. Kosten ensileren	1	3	3	1	1	2	2	-
Totaal per ha	80	81	89	103	151	50	257	148

e. Weidegeld

De post weidegeld is worde voorcalculatie 1952/53 ongewijzigd van de nacalculatie 1951/52 overgenomen.

De totale voederkosten worden dan tenslotte als volgt:

VOORCALCULATIE 1952/53 - VOEDERKOSTEN EN WEIDEGELD IN GLD. PER HA

	Friesland		Noordholland			Utrecht	Zuidholland	
	I	II	I	II	III	I	I	II
1. Krachtvoer	123	142	132	138	172	161	171	216
2. Kosten grasdrogen	29	24	10	1	3	5	6	17
3. Melkproducten	65	64	49	47	56	41	42	48
4. Ruwvoeder en stro	80	81	89	103	151	50	257	148
5. Weidegeld	4	8	2	2	7	1	7	6
Totaal per ha	301	319	282	291	389	258	493	435

3. Meststoffen

In 1951/52 is in alle gebieden aanmerkelijk meer stikstof gestrooid dan in de voorgaande jaren. De andere meststoffen vertonen deze ontwikkeling niet of in veel mindere mate.

HOEVEELHEDEN ZUIVERE MESTSTOFFEN IN KG PER HA

		N				P ₂ O ₅				K ₂ O			
		'48/'49	'49/'50	'50/'51	'51/'52	'48/'49	'49/'50	'50/'51	'51/'52	'48/'49	'49/'50	'50/'51	'51/'52
Friesland	I	45	43	47	62	19	26	27	24	2	1	6	3
	II	42	49	43	54	34	38	35	37	12	21	24	31
Noordholl.	I	-	58	69	83	-	31	33	37	-	8	14	17
	II	-	32	28	46	-	39	33	33	-	5	7	9
	III	-	-	-	25	-	-	-	22	-	-	-	8
Utrecht	I	-	-	-	36	-	-	-	29	-	-	-	26
Zuidholl.	I	36	36	39	48	25	34	23	19	11	16	17	16
	II	35	36	44	55	49	38	23	28	17	20	24	23

Verwacht kan worden, dat het N-gebruik in de loop der jaren zal toenemen ten gevolge van een welbewuste verandering in de bedrijfsvoering, welke zich geleidelijk zal voltrekken. De sprongsgewijze verandering in verschillende gebieden in 1951/52 kan vermoedelijk voor een deel worden toegeschreven aan de in dat jaar gunstige groeiomstandigheden. Bij het normaliseren van de N-bemesting is dan ook aangenomen, dat de basisgegevens onder normale omstandigheden een meer geleidelijke ontwikkeling te zien zouden geven, dan zich in de afgelopen jaren in werkelijkheid heeft voorgedaan.

GENORMALISEERDE HOEVEELHEDEN N IN KG PER HA

Friesland	I	60
	II	55
Noordholland	I	80
	II	45,1)
	III	25,1)
Utrecht	I	36
Zuidholland	I	50
	II	55

1) Dezelfde bedragen als in 1951/52.

De verschillen met de werkelijk gevonden hoeveelheden zijn niet groot omdat aangenomen is, dat in 1952/53 weer meer zal worden gestrooid dan (normaal) in 1951/52. De gestrooide hoeveelheden fosforzuur en kali zijn voor de voorcalculatie 1952/53 gelijk gehouden aan de in 1951/52 gestrooide hoeveelheden.

De prijsontwikkeling is als volgt:

GROOTHANDELSPRIJZEN KUNSTMESTSTOFFEN

	Juli '50-Juni '51	Juli '52-Juni '53	Stijging t.o.v. 1950/51
Kalkammonsalpeter	f. 15,54	f. 17,16	10%
Kalksalpeter	" 15,39	" 17,16	12%
Zwavelzure ammoniak	" 15,79	" 17,66	12%
Superfosfaat 17%	" 6,53	" 7,45	14%
Thomasslakkenmeel per %	" 0,54 ⁸	" 0,574	5%
Kalizout 40%	" 11,-	" 11,53	5%

De prijzen loco-boerderij voor de stikstof en fosformeststoffen zijn met 10% verhoogd, die voor de kalimeststoffen met 5%. De bedragen voor de diverse meststoffen en varkensmest zijn ongewijzigd overgenomen.

NACALCULATIE 1951/52 - MESTSTOFFEN
IN GLD PER HA

	Friesland		Noordholland			Utrecht	Zuidholland	
	I	II	I	II	III	I	I	II
1. Stikstof	52	45	72	40	22	31	41	48
2. Fosforzuur	14	22	21	22	14	18	11	18
3. Kali	1	11	6	2	3	9	5	8
4. Div. Kunstmeststoffen	1	2	-	2	-	3	4	2
5. Varkensmest	2	3	9	3	9	8	10	42
Totaal meststoffen per ha	70	83	108	69	48	69	71	118

VOORCALCULATIE 1952/53 - KOSTEN STIKSTOFBEMESTING

		Prijs per kg N 1951/52	Prijs per kg N 1952/53 (w.c.: 1,10)	Kg per ha 1952/53	Bedrag per ha 1952/53 gld
Friesland	I	0,84	0,92	60	55
	II	0,83	0,91	55	50
Noordholland	I	0,87	0,96	80	77
	II	0,87	0,96	45	43
	III	0,88	0,97	25	24
Utrecht	I	0,86	0,95	36	34
Zuidholland	I	0,85	0,94	50	47
	II	0,87	0,96	55	53

VOORCALCULATIE 1952/53 - MESTSTOFFEN
IN GLD. PER HA

	Friesland		Noordholland			Utrecht	Zuidholland	
	I	II	I	II	III	I	I	II
1. Stikstof	55	50	77	43	24	34	47	53
2. Fosforzuur	15	24	23	24	15	20	12	20
3. Kali	1	12	6	2	3	9	5	8
4. Diverse kunstmest- stoffen	1	2	-	2	-	3	4	2
5. Varkensmest	2	3	9	3	9	8	10	42
Totaal meststoffen per ha	74	91	115	74	51	74	78	125

4. Pacht

Zoals op blz. 2 reeds is opgemerkt, is voor de voorcalculatie 1952/53 dezelfde pacht aangehouden als in 1951/52. De laatste jaren heeft de pacht zich als volgt ontwikkeld. (De hier opgenomen bedragen gelden exclusief huurwaarde van de woning.)

PACHT PER HA

	Friesland		Noordholland			Utrecht	Zuidholland	
	I	II	I	II	III	I	I	II
1948/49	114	97	112	99	-	-	89	96
1949/50	119	99	122	96	-	-	105	100
1950/51	124	107	124	103	-	-	103	106
1951/52	135	110	134	106	114	103	108	115

Op blz. 3 is tevens aangegeven, hoe groot de invloed is van een wijziging van de pacht op de kostprijs.

5. Onderhoud gebouwen voor rekening van de pachter

Deze kosten hebben betrekking op de betaalde bedragen voor onderhoud van bedrijfsgebouwen, bruggen, dammen, silo's enz. Het verloop van deze kosten is de laatste jaren als volgt geweest:

ONDERHOUD GEBOUWEN VOOR REKENING VAN DE PACHTER IN GULDENS PER HA

	Friesland		Noordholland			Utrecht	Zuidholland	
	I	II	I	II	III	I	I	II
1948/1949	9	10	9	7	-	-	15	17
1949/1950	18	16	9	9	-	-	22	24
1950/1951	22	19	6	8	-	-	19	21
1951/1952	21	19	8	9	10	10	17	23

Daar er thans een zekere stabilisatie in deze kosten schijnt te komen, zijn voor de voorcalculatie de bedragen van 1951/52 ongewijzigd overgenomen.

6. Kosten werktuigen

Deze post omvat de kosten van afschrijving, rente en onderhoud van werktuigen en de aanschaffingskosten van gereedschappen en klein materiaal. De afschrijving en rente zijn berekend op basis van de vervangingswaarde van de werktuigeninventaris. Over de vervangingswaarde werd 5% per jaar afgeschreven, terwijl 4½% rente over 60% van de vervangingswaarde in rekening is gebracht. Op de algemene afschrijvingsregel is een uitzondering gemaakt voor de melkmachine en het apparaat voor de elektrische weide-afrastering, waarop respectievelijk 10% en 20% werd afgeschreven.

Hierna volgt een specificatie van de kosten van werktuigen en gereedschappen. Ter vergelijking zijn tevens de kosten van onderhoud en aanschaffing uit drie vorige boekjaren opgenomen.

NACALCULATIE 1951/52 - KOSTEN WERKTUIGEN

	Friesland		Noordholland			Utrecht	Zuidholland	
	I	II	I	II	III	I	I	II
1. Afschrijving werktuigen	27	24	23	25	19	16	17	26
2. Rente werktuigen	12	11	11	13	11	8	8	11
3. Onderhoud werktuigen en aanschaf van gereedschappen	42	42	25	30	25	27	30	36
Totaal per ha	81	77	59	68	55	51	55	73
4. Onderh. en aanschaf 1950/51	44	41	30	23	.	.	28	35
5. Idem 1949/50	31	29	30	.	.	.	31	32
6. Idem 1948/49	26	24	20	22	.	.	30	31

Uit de cijfers voor onderhoud en aanschaf blijkt, dat de nacalculatie 1951/52 t.o.v. de vorige jaren een normaal beeld vertoont.

Volgens de Statistiek van de prijzen van landbouwwerktuigen, welke wordt verzorgd door het L.E.I., is de vervangingswaarde van een standaardwerktuigeninventaris voor weidebedrijven sinds het boekjaar 1951/52 met gemiddeld 8% gestegen.

In de berekening voor het jaar 1952/53 zijn de kosten van afschrijving en rente derhalve met 8% verhoogd.

Er is een stijging aangehouden van 5% voor de post onderhoud en werktuigen en aanschaffing van gereedschappen. Hierbij is in aanmerking genomen, dat t.o.v. het boekjaar 1951/52 de loonkosten weliswaar weinig zijn gestegen, maar dat de gereedschappen, evenals de werktuigen, in prijs zijn gestegen. De berekende kosten voor het jaar 1952/53 zijn hieronder in een tabel samengevat.

VOORCALCULATIE 1952/53-KOSTEN WERKTUIGEN

	Friesland		Noordholland			Utrecht	Zuidholland	
	I	II	I	II	III	I	I	II
1. Afschrijving werktuigen	29	26	25	27	20	17	18	28
2. Rente werktuigen	13	12	12	14	12	9	9	12
3. Onderhoud werktuigen en afschaf van gereedschappen	44	44	26	31	26	28	31	38
Totaal per ha	86	82	63	72	58	54	58	78

7. Rente levende inventaris

De rentekosten zijn berekend over de gemiddelde waarde van de rundveestapel voor boekjaar 1951/52, tegen een rentepercentage van $4\frac{1}{2}\%$.

De veestapel is gewaardeerd door voor elk bedrijf de prijzen aan te houden van de zes onderstaande klassen:

RUNDVEEPRIJZEN WEIDEBEDRIJVEN, BOEKJAAR 1951/52

Klassen	1	2	3	4	5	6
Vrouwelijke kalveren beneden $\frac{1}{2}$ jr	150	140	130	120	110	100
" " $\frac{1}{2}$ - 1 jaar	330	315	295	275	255	240
Pinken 1 - 2 jaar gust	485	450	430	400	370	345
" 1 - 2 " drachtig	575	555	525	475	425	400
Jongvee boven 2 jaar gust	700	665	625	575	525	475
" " 2 " drachtig	775	725	675	625	575	525
Melk- en kalfkoeien 1 x gekalfd	775	725	675	625	575	525
" " " 2 x gekalfd	850	800	750	700	650	600
" " " ouder	850	800	750	700	650	600

Gemiddeld zijn de bedrijven in de volgende klassen ingedeeld:

Friesland	I	2,7
	II	3,4
Noordholland	I	2,8
	II	4,3
	III	4,5
Utrecht	I	4,5
Zuidholland	I	5,2
	II	5,0

Mestvee en stieren zijn gewaardeerd tegen de door de deelnemer opgegeven verkoopwaarde.

Voor de voorcalculatie zijn dezelfde bedragen aangehouden als voor 1951/52, alleen is rekening gehouden met wijzigingen in de veebezetting.

VOORCALCULATIE 1952/53 - RENTE LEVENDE INVENTARIS

Friesland	I :	$\frac{1,12}{1,13} \times 58$	= f. 57
	II :	$\frac{1,10}{1,09} \times 54$	= " 54
Noordholland	I :	$\frac{1,20}{1,18} \times 60$	= " 61
	II :	$\frac{1,21}{1,18} \times 53$	= " 54
	III :		" 59
Utrecht	I :		" 53
Zuidholland	I :	$\frac{1,55}{1,50} \times 57$	= " 59
	II :	$\frac{1,44}{1,41} \times 57$	= " 58

8. Ziektebestrijding en dekgelden

De kosten voor ziektebestrijding en dekgelden vertonen over de laatste jaren de volgende ontwikkeling:

ZIEKTEBESTRIJDING EN DEKGELDEN IN GULDENS PER HA

	Friesland		Noordholland			Utrecht	Zuidholland	
	I	II	I	II	III	I	I	II
Boekjaar 1948/49	23	17	31	23	.	.	22	24
" 1949/50	26	20	37	23	.	.	27	25
" 1950/51	30	23	42	30	.	.	31	25
" 1951/52	33	27	48	48	32	29	35	30
Voorcalculatie 1952/53	33	27	48	40	32	29	35	30

Daar er weinig te zeggen valt over de verdere ontwikkeling van deze kosten en de in 1951/52 gevonden bedragen een normaal beeld vertonen t.o.v. de vorige jaren, is voor de voorcalculatie hetzelfde bedrag aangehouden als in 1951/52. Een uitzondering is gemaakt voor Noordholland II, waar dit bedrag met f.8,- is verlaagd, omdat het in 1951/52 gevonden bedrag hier sterk afwijkt t.o.v. de vorige jaren.

9. Overige kosten

Deze post heeft betrekking op allerlei kleine kostenbestanddelen als verzekering, emballage, kosten boekhoudbureau, electriciteit enz.

Over het algemeen vertonen deze kosten in 1951/52 een normaal beeld. Alleen het veengebied in Noordholland wijkt af; voor de voorcalculatie 1952/53 is het bedrag uit de nacalculatie 1951/52 van dit gebied met f.8,- verhoogd.

De berekening is als volgt:

OVERIGE KOSTEN IN GULDENS PER HA

	Friesland		Noordholland			Utrecht	Zuidholland	
	I	II	I	II	III	I	I	II
1948/1949	35	30	32	26	-	-	29	30
1949/1950	36	28	33	29	-	-	30	31
1950/1951	38	29	41	37	-	-	48	40
1951/1952	38	33	48	25	35	40	37	45
Voorcalculatie 1952/1953	38	33	48	33	35	40	37	45

10. Heffingen op de afgeleverde melk

De heffingen bestemd voor het subsidiëren van melkcontrôle- en gezondheidsdiensten en voor de Stichting voor de Landbouw bedragen in totaal 11,5 ct per 100 kg afgeleverde melk. Bovendien is de bijdrage voor het B.Z., nl. 5 ct per 100 kg melk, onder de heffingen opgenomen. Deze heffingen worden via een inhouding op de opbrengst van de afgeleverde melk door de veehouder betaald. Aangezien het hier een indirecte betaling betreft voor diensten, welke het bedrijf ontvangt, zijn deze heffingskosten in de kostprijsberekening van melk opgenomen. Voor de berekening werd aangenomen, dat 6% van de geproduceerde melk op het bedrijf achterblijft voor de opfok van kalveren, privéverbruik en verstrekking aan arbeiders. Hierna volgt een berekening van de heffingskosten per ha.

VOORCALCULATIE 1952/53 - HEFFINGEN OP DE AFGELEVERDE MELK

	Friesland		Noordholland			Utrecht	Zuidholland	
	I	II	I	II	III	I	I	II
1. Heffing per 100 kg melk in centen	16,5	16,5	16,5	16,5	16,5	16,5	16,5	16,5
2. Melkproductie per ha in kg	4782	4290	5220	4683	5396	4288	5968	5443
3. Aflevering per ha in kg (94%)	4495	4033	4907	4402	5072	4031	5610	5116
4. Kosten per ha in gld	7	7	8	7	8	7	9	8

De heffing ten behoeve van het Zuivelfonds is niet onder de kosten opgenomen, daar deze een ander karakter draagt. De heffing van f.0,25 per 100 kg melk voor de t.b.c.-bestrijding is eveneens niet onder de kosten opgenomen. Daartegenover zijn de ontvangen slachtpremies buiten de opbrengsten gehouden. In Friesland, waar de slachtpremies uiteraard gering zijn, komt het niet aan slachtpremies uitgekeerde geld op verschillende wijzen (voor het grootste deel via het melkgeld) weer ten goede aan de bedrijven, zodat ook in deze provincie deze heffing niet als een kostenfactor behoeft te worden gezien.

11. Omzet een aanwas rundvee

Over 1951/52 is deze post als volgt samengesteld:

NACALCULATIE 1951/52 - OMZET EN AANWAS RUNDVEE

	Friesland		Noordholland			Utrecht	Zuidholland	
	I	II	I	II	III	I	I	II
1. Verkoop rundvee	334	305	333	289	406	275	372	325
2. Aankoop rundvee	42	31	26	48	143	46	125	71
3. Saldo omzet	292	274	307	241	263	229	247	254
4. Uitbreiding rundveestapel	3	-	-	4	-	13	-	-
5. Inkrimping rundveestapel	-	15	8	-	28	-	32	4
6. Totaal omzet en aanwas	295	259	299	245	235	242	215	250

In de grafieken I en II is het prijsverloop van resp. slacht- en gebruiksvee weergegeven.

In de voorcalculatie voor 1952/53 is de post omzet en aanwas per koe onveranderd overgenomen uit de nacalculatie 1951/52.

Hierbij is overwogen dat de prijzen van slachtvee en gebruiksvee sedert het einde van het jaar 1951 op een belangrijk hoger niveau zijn gekomen, dat zich tot dusver vrijwel heeft gehandhaafd. Indien dit hogere niveau zich tot November 1953 zou handhaven, zou dit een verhoging betekenen ten opzichte van het boekjaar 1951/52. Dit boekjaar omvat immers ook de periode Mei - November 1951, toen de prijzen lager waren.

Volgens verkregen inlichtingen van het Bedrijfschap voor Vee en Vlees behoeft tot Januari 1953 geen lager prijsniveau te worden verwacht dan het huidige, in verband met de exportvooruitzichten voor rundvlees, o.a. naar Frankrijk en de weer beginnende export van gebruiksvee.

Over de periode na Januari 1953 valt weinig positiefs te zeggen. Slechts zijn enkele minder gunstige factoren te noemen:

1. De huidige omvang van de rundvleesexport is mede gevolg van toevallige omstandigheden zoals droogte en mond- en klauwzeer in andere Europese landen.
2. De bacon-export naar Engeland is afhankelijk van een nieuw contract. De vooruitzichten omtrent de te bedingen baconprijs zijn ongunstig te noemen in verband met het afsluiten van een bacon-contract van Denemarken met Engeland op een aanmerkelijk lager prijsniveau. Gevoegd bij het feit, dat in het eerste halfjaar van 1953 hier te landen een sterke toename van het aanbod van slachtvarkens moet worden verwacht, zijn de prijsverwachtingen voor varkensvlees zeker niet gunstig. Daar op de lange duur een zeker verband tussen varkensvlees- en rundvleesprijzen bestaat, mag een zekere druk op de rundvleesprijzen in 1953 worden verwacht. Voor de periode Nov. '52-Nov. '53 moet daardoor, naast een periode van betrekkelijk stijve prijzen, ook een periode van lagere prijzen worden verwacht. De gemiddelde prijzen zullen dus gelijk of iets hoger liggen dan in het boekjaar 1951/52.

Tenslotte is overwogen dat de gunstige groei-omstandigheden in de zomer van 1951 de hoeveelheid (kwaliteit) van het verkochte vee hoger heeft doen zijn dan onder normale omstandigheden mag worden verwacht.

Samenvattend kan dus worden gesteld, dat misschien gemiddeld iets hogere prijzen zullen gelden maar dat de invloed hiervan op de post omzet en aanwas zal worden gecompenseerd door een kleine daling in de per koe geleverde "hoeveelheden" ("kwaliteiten") slachtvee.

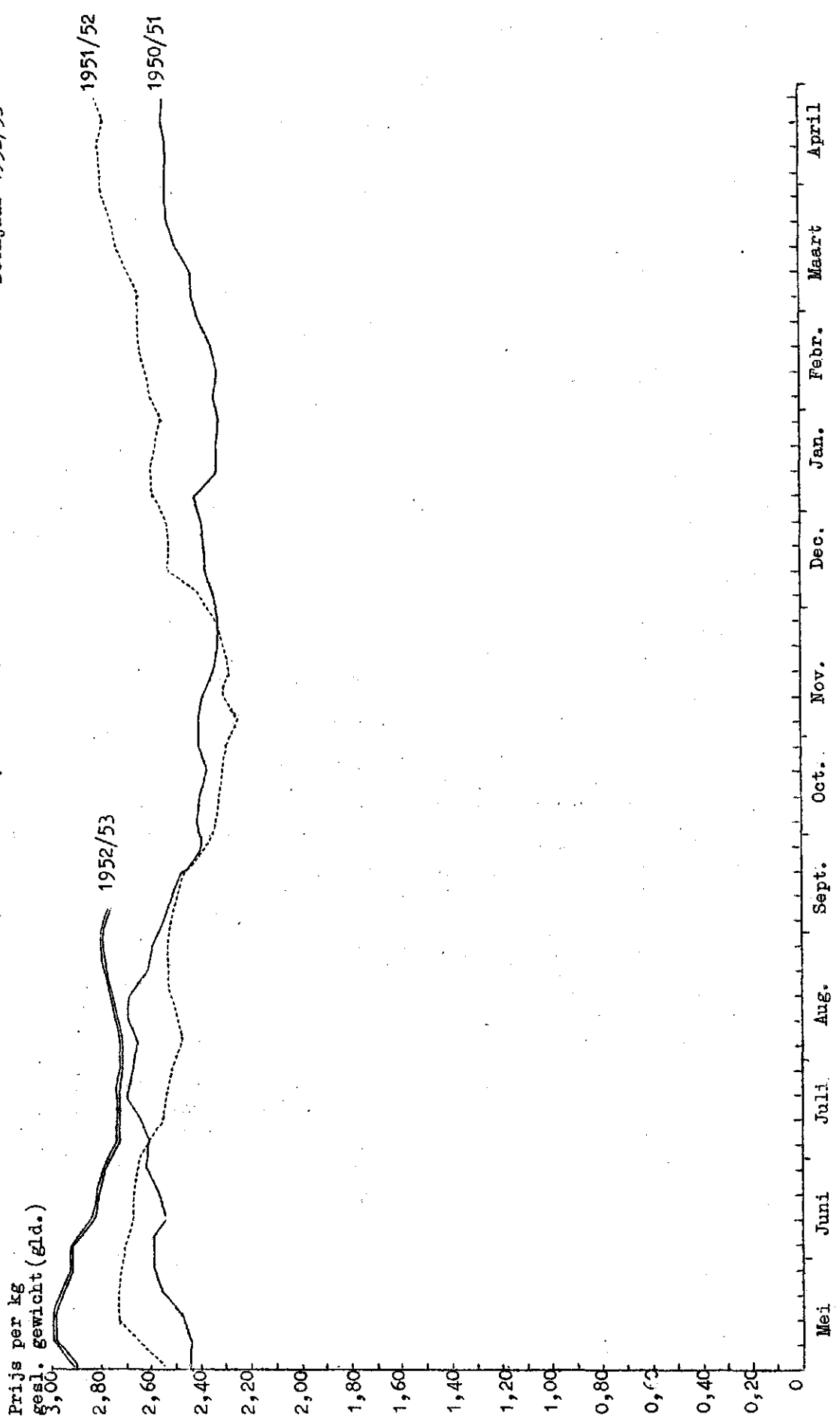
VOORCALCULATIE 1952/53 - OMZET EN AANWAS RUNDVEE

	Friesland		Noordholland			Utrecht	Zuidholland	
	I	II	I	II	III	I	I	II
1. Omzet en aanwas 1951/1952	295	259	299	245	235	242	215	250
2. Veebezetting nacalo. 1951/1952	1,13	1,09	1,18	1,18	1,42	1,25	1,50	1,41
3. Veebezetting voorcalc. 1952/53	1,12	1,10	1,20	1,21	1,42	1,25	1,55	1,44
4. Omzet en aanwas 1952/1953	292	261	304	251	235	242	222	255

Grafiek I

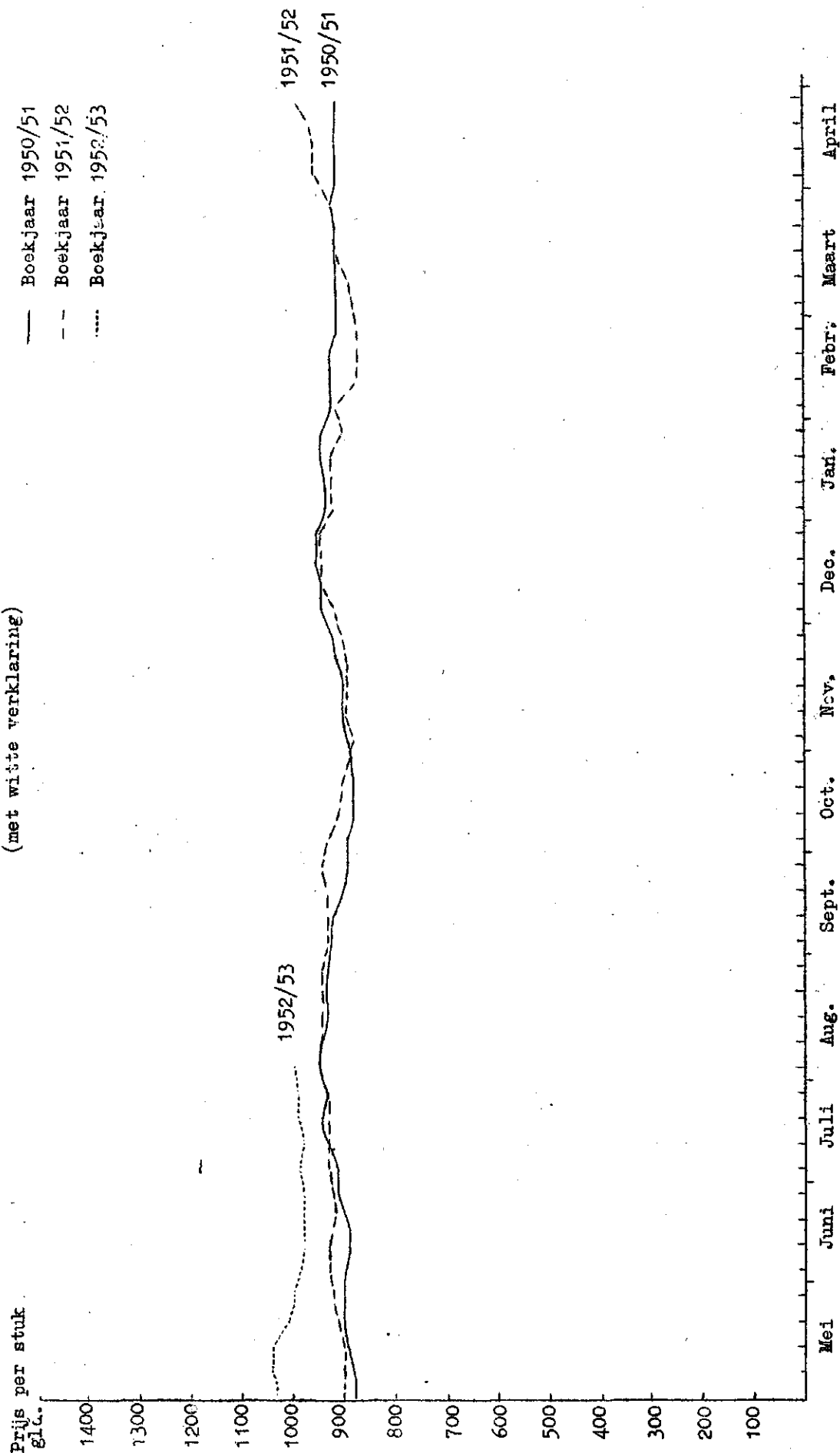
VERLOOP VAN DE PRIJZEN VAN SLACHTVEE
(Kwaliteit A)

- Boekjaar 1950/51
- ... Boekjaar 1951/52
- = Boekjaar 1952/53

Grafiek II

VERLOOP VAN DE PRIJZEN VAN GEBRUIKSVEE
KOEIEN HOOGDRACHTIG OF VERS NA 3e KALF
(met witte verklaring)

J.E.I.

12. Overige opbrengsten

De post overige opbrengsten is gesplitst in omzet en aanwas schapen, opbrengst schapenwol, toename ruwvoer en diversen.

In 1951/52 waren de bedragen als volgt:

NACALCULATIE 1951/52 - OVERIGE OPBRENGSTEN

	Friesland		Noordholland			Utrecht	Zuidholland	
	I	II	I	II	III	I	I	II
1. Omzet en aanwas schapen	18	12	63	40	33	20	23	7
2. Wol	3	3	20	10	9	4	4	2
3. Toename ruwvoer	-	8	9	20	18	19	21	16
4. Diversen	19	10	9	-	-	32	7	6
Totaal overige opbrengsten per ha	40	33	101	70	60	75	55	31

Met de toename van de voorraad ruwvoer wordt geen rekening gehouden bij de voorcalculatie, daar in normale omstandigheden geen sprake kan zijn van een toe- of afname van het ruwvoer.

De wolprijzen hebben zich de laatste jaren als volgt ontwikkeld:

scheer	1947	f.	2,09	per kg
"	1948	"	2,10	" "
"	1949	"	1,88	" "
"	1950	"	5,46	" "
"	1951	"	5,60	" "
"	1952	"	3,- a	" "
		"	4,-	" " (nabetalingen nog niet bekend)

In de nacalculatie zijn de prijzen van scheer 1951 verwerkt. Voor 1953 wordt rekening gehouden met een prijs van f. 3,- per kg. De opbrengst van 1951 moet daardoor worden gewijzigd met de factor 0,54.

Met een teruggang van de wolprijzen zal waarschijnlijk ook een teruggang van de prijzen van schapen en lammeren gepaard gaan, hoewel het verband van deze laatste prijzen met de vleesprijzen waarschijnlijk sterker is. De post omzet en aanwas schapen van 1951/52 wordt verlaagd, en wel met de factor 0,80.

De post diversen wordt ongewijzigd overgenomen.

VOORCALCULATIE OVERIGE OPBRENGSTEN 1952/53

	Friesland		Noordholland			Utrecht	Zuidholland	
	I	II	I	II	III	I	I	II
1. Omzet en aanwas schapen	14	10	50	32	26	16	18	6
2. Wol	2	2	11	5	5	2	2	1
3. Diversen	19	10	9	-	-	32	7	6
Totaal overige opbrengsten per ha	35	22	70	37	31	50	27	13

B. Opbrengstzijde

Evenals in vorige rapporten wordt de melkproductie, welke onder normale omstandigheden mag worden verwacht, geraamd op basis van cijfers welke ter beschikking staan over:

1. melkproductie in kg per koe,
2. het vetgehalte van de melk,
3. melkveebezetting per ha.

Thans zijn uit de meeste gebieden gegevens beschikbaar van een voldoende aantal bedrijven over 4 jaar. Deze gegevens hebben betrekking op de opbrengsten en kosten in bedrijfsverband. Omdat het noodzakelijk is, dit verband te handhaven, wordt niet langer gebruik gemaakt van gegevens welke niet aan bedrijfsboekhoudingen zijn ontleend.

In de gebieden Noordholland III en Utrecht I kon geen normalisatie worden toegepast, maar werden de cijfers van het laatste jaar voor de voorcalculatie overgenomen.

1. Melkproductie

PRODUCTIE IN KG MELK PER KOE

	Friesland		Noordholland			Utrecht	Zuidholland	
	I	II	I	II	III	I	I	II
1948/1949	4392	3956	4079	3826	-	-	3769	3663
1949/1950	4355	4059	4510	3903	-	-	3875	3783
1950/1951	4254	3923	4403	3758	-	-	3810	3597
1951/1952	4287	3892	4248	3926	3809	3427	3851	3816
Genormaliseerd	4270	3900	4350	3870	3800	3430	3850	3780

Bij de normalisatie is rekening gehouden met de ontwikkeling welke in de cijfers te zien is. In de meeste gevallen is deze ontwikkeling duidelijk. In Noordholland I werd geen rekening gehouden met de cijfers van 1948/49. Deze zijn afwijkend doordat nadien een geheel andere serie bedrijven in het onderzoek is betrokken.

2. Het vetgehalte

De bepaling van het vetgehalte van de afgeleverde melk geschiedt sinds Januari 1952 volgens een andere methode. Volgens deze wordt t.o.v. de oorspronkelijke methode een lager vetgehalte als uitkomst verkregen. Waar volgens de oude methode een vetgehalte wordt gevonden tot 3,5% vet, geeft de nieuwe methode een gehalte aan dat 0,07% lager is; geeft de oude methode meer dan 3,5% vet als uitkomst, dan is dit volgens de nieuwe methode 0,08% lager. Daar van Januari af ongeveer $\frac{1}{4}$ gedeelte van de melk wordt geleverd van het gehele boekjaar, moeten de vetgehalten uit het boekjaar 1951/52 met 0,02% worden verhoogd om vergelijkbaar te zijn met de (geheel volgens de oude methode bepaalde) cijfers uit de vorige boekjaren. Het op basis van deze cijfers (vet volgens oude methode) genormaliseerde vetgehalte moet met 0,07% of 0,08% worden verlaagd om het vetgehalte te verkrijgen, dat met de huidige vetbepalingsmethodiek overeenkomt.

VETGEHALTE VAN DE MELK IN PROCENTEN

	Friesland		Noordholland			Utrecht	Zuidholland	
	I	II	I	II	III	I	I	II
1948/1949	3,97	3,87	3,67	3,62	-	-	3,51	3,52
1949/1950	4,02	3,92	3,79	3,66	-	-	3,54	3,52
1950/1951	4,05	3,88	3,80	3,64	-	-	3,54	3,53
1951/1952	4,05 (4,03) ¹⁾	3,90 (3,88)	3,85 (3,83)	3,68 (3,66)	3,56 (3,54)	3,53 (3,51)	3,58 (3,56)	3,55 (3,53)
Genormali- seerd:								
oude vetbep.	4,08	3,94	3,89	3,72	3,60	3,57	3,62	3,58
nieuwe "	4,00	3,86	3,81	3,64	3,53	3,50	3,55	3,51

1) Tussen haakjes het vetgehalte van de melk, dat deels is bepaald volgens de oude methode (1 Mei 1951 - 1 Januari 1952) en deels (na 1 Januari 1952) volgens de nieuwe methode.

De cijfers geven de indruk, dat het vetgehalte in de meeste gebieden verder stijgt. Bij de normalisatie is rekening gehouden met een stijging van 0,03% in Friesland I en Zuidholland II, in de andere gebieden met een stijging van 0,04%. Hierbij is in aanmerking genomen, dat de stijging moet worden berekend voor de periode November 1952/53 ten opzichte van de periode Mei 1951/52.

3. De melkveebezetting

De melkveebezetting ontwikkelde zich de laatste jaren als volgt:

MELKVEEBEZETTING PER HA

	Friesland		Noordholland			Utrecht	Zuidholland	
	I	II	I	II	III	I	I	II
1948/1949	0,95	1,00	0,99	1,13	-	-	1,47	1,33
1949/1950	1,04	1,08	1,14	1,19	-	-	1,58	1,44
1950/1951	1,11	1,11	1,21	1,24	-	-	1,62	1,48
1951/1952	1,13	1,09	1,18	1,18	1,42	1,25	1,49	1,41
Genormaliseerd	1,12	1,10	1,20	1,21	1,42	1,25	1,55	1,44

De veebezetting schommelt het meest in die gebieden met de grootste voeraankopen (Zuidholland). Aangenomen wordt, dat de veebezetting in de laatste jaren per gebied een constant peil heeft bereikt, hoewel in de afzonderlijke jaren bepaalde afwijkingen zullen voorkomen in de richting van een iets hogere of lagere bezetting.

4. De productie per ha

Uit bovenstaande cijfers resulteert de volgende productie:

MELK IN KG PER HA

	Friesland		Noordholland			Utrecht	Zuidholland	
	I	II	I	II	III	I	I	II
1948/1949	4151	3956	4038	4324	-	-	5541	4872
1949/1950	4529	4384	5141	4645	-	-	6122	5448
1950/1951	4722	4343	5328	4660	-	-	6173	5324
1951/1952	4844	4249	5131	4633	5409	4284	5777	5380
Genormaliseerd	4782	4290	5220	4683	5396	4288	5968	5443